

Kongres avstrijskih Slovanov l. 1888.

Ideja narodne enakopravnosti je krepko oživila ob nastopu vladanja cesarja Franca Josipa, in ista ideja je porodila Kromeriško ustavo, v kateri je bila prvič ustavno zabeležena narodna enakopravnost. Ustava od l. 1867, katera je sedaj v veljavi, je samo sprejela v svojo obliko, kar je bilo razglašeno v Kromeriški ustavi. Ali ideja je ostala bistveno zakonita formalnost brez dejstvene izvršbe. Jeden najočitnejših dokazov, kakó počasi in težavno sledé mislim dejanja.

No, če pomislimo, kake zapreke so se delale in se ne prestopajo še stavljačo izvršenju ustavno zagotovljene enakopravnosti, potem se ni čuditi, da se še vedno govori o programih namesto o dejanskem uživanju narodne enakopravnosti. Zapreke dobivajo svojo moč in podporo po skrivnih in očitnih potih, od zunaj in od znotraj. Stranke, ki na znotraj že od začetka nasprotujejo narodni enakopravnosti, bi nikdar ne ustrajale s tako predrznostjo in doslednostjo, ko bi jih ne podpirale skrivne zunanje sile. Te zunanje sile se pa vendar izdajajo, takó da jih avstrijski domoljubi poznajo jako dobro. Knjige z naslovom „Deutschland nach Osten“, kakor jih spisuje n. pr. nemški pisatelj Paul Dehn (glej III. oddelek pod navedenim naslovom od l. 1888), pač jasno naznanjajo, da ne želé samo diplomati še ože zveze Nemčije z Avstrijo, ampak da utrjujejo iste težnje med nemškim narodom zunaj Avstrije tudi nemški pisatelji in publicisti na široko.

Take težnje od zunaj dajejo notranjim nasprotnikom moralno moč in pogum, da nikakor ne privole v izvršbo narodne enakopravnosti. Te notranje stranke imajo svoje zaveznike v Madjarih, kateri iz kratkovidnosti tirajo v posledicah sebi samim pogubno politiko. Madjarske in nemške liberalce pa v soglasnih težnjah podpirajo najbolj in vspešno Židje, zlasti po novinah. Novine madjarske in nemške same sebe nazivljejo liberalne, so v resnici liberalne nasproti liberalnim Nemcem, Madjarom in Židom in so, kakor svedočijo n. pr. Du-

najski „Vaterland“ in pa Schönererjev list „Unverfälschte deutsche Worte“ malo ne izključno v židovskih rokah. Te novine dobivajo, kakor je „Vaterland“ objavil, ne da bi bil prisiljen preklicavati stvar, znatno denarno pomoč tudi od zunaj in sicer tudi iz Welfovskega zaklada in dobivajo, kakor se ume samo po sebi, jednako denarno pomoč od židovske obče zveze in drugih neusahljivih virov.

Tako novinarsko orožje, katero podaja od dne do dne vsej vplivni avstrijski inteligenciji duševne in sosebno jednolične, vedno v jednem zmislu prirejene politiške hrane, tako mogočno orožje razjeda vsako pošteno politiško čuvstvanje in doseže končno to, kar so želele nekatere stranke od začetka, in kar želé neprenehoma obsežniši programi zunanjih, bistveno skrivno delujočih sil. Ravno židovski element deluje v Avstriji v zmislu rušenja, ne pa v zmislu kleja ali zamazke, kakor trdi psevdomodrijan nemške krvi Ed. pl. Hartmann. Ako bi se ne bil ta modrijan nikdar motil, jo je zabredel s tem, da trdi, kakor da bi židovstvo utegnilo biti zamazka med avstrijskimi narodnostimi. O poslednjih trdi, da niso politiški zrele in sposobne. Ravno nasprotno dokazujejo dejstva. Židovstvo je dosledno v svojem delovanju: ono ne veže z zamazko, ampak je tak kemiški element, ki razjeda vse sklade, družbena ter narodna vezila. In avstrijske narodnosti bi se ne kazale toliko nepolitiške, ko bi ne delovale više ali mogočnije sile, katere prekrizavajo in uničujejo največo modrost pojedinih voditeljev in zastopnikov malih narodnosti.

Sicer je resnica, da imajo zlasti avstrijski Slovani veliko nesrečo v tem, da jim ostajajo poljski voditelji stalno zaslepljeni gledé na složno, vzajemno ter srečno postopanje v pogledu na bodočnost. Tudi hrvaški in češki voditelji so bili ob svojem času prekratkovidni, ko so se dali zavesti gledé na madjarska stremjenja in se niso ravnali po zgodovinsko dovolj razodetem značaju madjarskih politikašev.

Kdor poleg Madjarov samih podpira sedaj očitno najbolj duvalizem, ta se sam izdaje, in mi vidimo, da je v Avstriji najzvestejša podpornica duvalizma nemška liberalna in v bistvu tudi — nemško-nacionalna stranka. Kar se dostaje Velikonemčije, opomnimo, da se dandanes nikdar ne sliši, da bi se ista Nemčija upirala duvalistiški osnovi. Vse to ni brez taktike.

Kedar nastopi kako ministerstvo, ki bi namerala valov posredovati v zmislu sporazumljenja in primernišega političkega preobrazovanja, tedaj začne vselej stari krt riti po raznih podzemeljskih votlinah, in take vlade potem ali odstopijo takoj svoja mesta drugim, ali pa odstopijo od prvotnih načrtov, osnovanih v konečno spravo narodnostij in strank. Pokojni grof Beust v svojih spominih dovolj jasno in odločno govori o takih spremembah; kar pa se dostaje sedanje vlade, pač še nihče ne vé, koliko je v resnici hotela od začetka izvršiti v zmislu dejanske narodne enakopravnosti, in koliko so jo skrivne in očitno delujoče sile ostrušile in spravile s prve poti, da se oddaljuje od lastnih, pri nastopu osnovanih načrtov.

Vladam in narodnestim se delajo težave, te in one se strašijo po liberalnih dovolj označenih novinah, in slovanski voditelji in zastopniki se sami prestrašijo ter izgubé naposled vsako odločnost. Zbегuno st je potem obča, in sami narodni zastopniki se vedejo, kakor da bi ne imeli zaslonbe v ustavi, in takó žalostno duševno položeno istim voditeljem zaslepi vid, da niti ne spoznajo zunanjih konstelacij, notranjih dejanskih razmer in — ugodnih okoliščin, ki tu pa tam nastajajo ravno vsled notranjih in še bolj zunanjih odnošajev.

K zbeganosti in umetno provzročeni prestrašenosti prihaja že apriorna nejedinstvo in raznovrstnost političkih nazorov in stremeljenj slovanskih voditeljev samih. Ti voditelji so poleg vsega hudega še toliko nesrečni, da nimajo lastnega osrednjega istojezičnega glasila, katero bi utegnili razlike popravljati, bistvenost od nebistvenosti ločiti in pred vsem zanjke nasprotniške tolmačiti po pravem namenu in pomenu. Nedostatnost, da avstrijski slovanski narodi nimajo skupnega novinskega organa, provzročuje neizmerno moralno škodo, nepreračunljive političke in narodnopolitiške izgube.

Nasprotniki slovanskih narodnostij poznajo to v posledicah brezprilčno pogubno nedostatnost ter vidijo, da s Slovani je možno igrati, kakor je njim drago. V resnici, v nobeni ustavni državi nima novinarstvo takó jednostranskega, odločujočega vpliva v liberalnem in židovsko-pseudoliberalnem zmislu, kakor ravno tostran in onostran našega cesarstva. Konservativni redki glasovi nemškega ali kakega drugega naroda in vsa narodna in narodnopolitiška glasila vseh nenemških in nemadarskih narodnostij so nasproti liberalnim glasilom popolnoma brez vsakega vpliva. Zato ne pridejo še toliko tehtni argumenti konservativnih nemških odlomkov in avstrijskih narodnostij nikdar do obče veljave. Pa kaj

pravimo: do obče veljave! Saj taki argumenti se zaradi nedostatnosti delujočih konservativnih in narodnostnih glasil niti ne razširijo in ne proderejo nepokvarjeni ali v pristni obliki, rekli bi, nikdar do vplivnih in konečno odločujočih krogov.

Ali je potem čudo, da so slovanski voditelji onemogli na zgorej, potem ko še med seboj ne morejo priti in se ne morejo duševno utrjevati v zmislu soglasnega postopanja, v zmislu združeno osnovanega in v okviru ustave možnega, odločnega in ob enem mogočnega programa?

In vendar je tak program prvi neizogiben korak za uspešno, srečno delovanje. Ali pa mislijo morda voditelji avstrijskih Slovanov, da rešijo narodnost pojeдинim slovanskim narodom po dosedanjih potih? Ali menijo, da rešijo narodnost pojedine polovičarske naredbe, kakoršnih še le zahtevajo od vlade?

Ali ne vidijo slovanski voditelji, v kakó velikan-skem stilu rešujejo diplomati in državniki sosednih držav odločujoča vprašanja?

No, v veliko potolaženje je avstrijskim slovanskim rodoljubom in domoljubom zavest, da je med njimi tudi razsvitljenih duhov, kateri umevajo gibanje zunanjih državnikov; ti duhovi so postavili v bodoči program avstrijskih Slovanov orožje proti orožju: orožje, ki ima braniti avstrijske narode, avstrijsko ustavo in celokupno našo državo.

Ni brez pomena, gledé na bodočnost našega cesarstva, kakó se razpravljajo verska in narodna vprašanja zunaj nas in med nami. V Avstriji so spoznali nekateri slovanski skušeni politiki, da Avstro-Ogerska se utrdi samó, ako se utrdijo tudi njene slovanske narodnosti, in po preverjenji teh premišljujočih slovanskih duševnih voditeljev je potrebno, da se spomnijo slovanski narodi v obče, kako jim je nekdaž že pred tisočletjem tudi cerkev pomagala varovati narodnost in snovati lastno književnost z lastno azbukó. Že samo zgodovinsko razpravljanje tega cerkvenega vprašanja pa je začelo pretresati duhove zunaj Avstrije, in ti duhovi, ki se oglašajo med drugim tudi v „Norddeutsche Allg. Ztg.“, se odločno protivijo, da bi Slovane avstrijske prek in prek varovala cirilometodiška cerkev.

Ko bi tudi v Avstriji ne bilo kratkovidnih politikov in najetih liberalnih novin, katere pišejo v zmislu velikonemških nasprotnikov v tem pogledu, bi morali zadoščevati jedino ti zunanji velikonemški glasi, prvič, da začnejo voditelji avstrijskih slovanskih narodov misliti o sproženem vprašanji, drugič pa, da se zaresno zdramijo in ukrenejo, kakó postopati gledé na to točko, ki je na mnogo strani odločilna.

Druga točka skupnega programa pa se dostaje političke oblike, v kateri je varovati narodnost proti narodnosti: da se zaresno nadomesti pogubna deželna samouprava z narodno avtonomijo v vsem, kar ima odločevati v strogo narodnih vprašanjih.

Ustava od l. 1867 zagotavlja v členu XIV. svobodo vere in vesti in v členu XIX. svobodo samostalnega razvijanja posameznih narodnosti in njih jezika. Ta dva člena ne spadata pod nobeno izjemo, niti v največjih krizah ne; torej je s tema članoma ob enem zagotovljeno, da se smejo narodi uravnati glede na svojo vero, vest, narodnost in jezik, kakor kaže njim najbolj prav.

Zunanji in notranji nasprotniki slovanskih avstrijskih narodov pa nasprotujejo na oboji strani, da bi se Slovani naše države ne utrdili po svoje v okviru ustave; ti nasprotniki se vedejo, kakor da bi za Slovane ne bilo ustave v naši državi. Tako nasprotovanje pa je najboljši navod, kakó je voditeljem avstrijskih državljanov slovanskega plemena postopati neprestrašeno in složno. Glede na neprestrašnost se je ravnati po alternativni kakor jo je še letos stavil dr. Rieger v državnem zborni, vskliknivi, da naj se ustava ali odstrani, ali pa naj se ravnajo po njej.

V resnici, ako nasprotniki, bodi-si zunanji, ali notranji, nimajo poguma, nasvetovati, da se uniči ustava, potem je tudi neopravičen strah pred takimi nasprotniki, in delajo krivico narodom in državi oni, ki se zбоjé takih nasprotnikov. Torej bi niti vlade dostojno ne bilo, ko bi se izgovarjala, češ, da nasprotujejo izvršbi ustave raznoteri vplivi. Avstrijski Slovani, kateri so hvaležni cesarju Francu Josipu za podeljeno ustavo, pa ob slavnosti 40letnega vladanja njegovega najlepše proslave to slavnost, ako se njih voditelji zberejo na skupno posvetovanje ter v zmislu ustave postavijo skupni program, po katerem naj bi se na korist Avstrije in njenih narodov

dejanski izvršila ustava, po katerem naj bi se utrdile zlasti tudi slovanske narodnosti podeljene v zmislu svobode, po členih XIV. in XIX. osnovnih zakonov. Iz gibanja nasprotnikov naj Slovani posnemajo, kaj jim je potrebno; iz podeljene ustave pa naj utrdé svoje opravilne zahteve.

Leta 1888 kot štiridesetnico prvega ustavnega vladarja skupne naše domovine naj proslave voditelji slovanskih narodov s skupnim shodom in s postavljenjem skupnega programa za nadaljnje, odločno in rešilno postopanje. „Parlamentär“ od 29. jul. t. l. pravi glede na tako namero od slovanske strani: „Slovanska nacija je trdno preverjena, da državna gosposka jo bo varovala pri izvrševanju njenih v členih 14. in 19. zagotovljenih nedotakljivih pravic; državni gosposki so znane slovesne besede uvodilnega razglasa (patenta) k navedenim državnim zakonom o obljubi, da se bo slavna Habsburška dinastija trdno in zvesto držala veljavne ustave.

„Vedno in vsekdar bo slovanska nacija hvaležna za to ustavo Njegovemu Veličanstvu vladajočemu cesarju Francu Josipu, in temu čustvu odgovarja tudi potreba slovanske slavnosti kot zahvalne slavnosti na čast Njegovemu Veličanstvu, odgovarja potreba, da se skliče obči slovanski kongres, kakoršen se je bil sešel ob začetku vladanja Njegovega Veličanstva pod slavnim žezlom v Pragi in sicer v namen, da bi razglasili svoj sklep, da se Slovani odrečejo politiki in na podstavi členov 14. in 19. ustave pričnejo občno literarno in kulturno delo vseh Slovanov.“ Zgodi se tako!

Občeslovanska akademija znanostij.

Odeškem Slavjanskem Blagotvornem Obščestvu se je sprožilo prevažno vprašanje. Društveni član A. J. Markevič je stavil predlog, da bi se v spomin 900letja krščenja Rusov ustanovila občeslovanska akademija znanostij ali nauk. Kakor poročata avstrijska lista „Червоная Рубѣ“ in pa „Krom. Nov.“, je Markevič utemeljeval svoj predlog takó-le. Dosedanje neugodne razmere med slovanskimi plemeni so nasledek slabega razvitja občega slovanskega samospoznanja v posameznih slovanskih narodnostih. Zaradi tega je poštovati glavnim delom služenja ideji slovanske kulturne jednote delovanje na razvitje tega občega samospoznanja. Ako se ne postavi ta misel na čelo slovanskih teženj, bo se strojilo vse zidanje slovanske solidarnosti večno na pesku, in Slovane bodo uporabljali „якъ навозъ“ (kot gnoj) za germansko kulturo; vse delo na prospah celega Slovanstva od strani katerega si bodi slovanskega debela bo na sumu, da se isto vrši na lastni dobiček.

A pri takih uslovjih je delo kulturnega jedinenja Slovanov popolnoma nemožno. Neizogibna potreba je, da Slovani popusté slepivne nade ter pristopijo k delu. Prvi korak bodi v ta namen ustanovljenje vseslovanske akademije, katere naloga bo sodelovati na razvoj obče samozvesti in v združenji s tem vseobče slovanske kulturne jednote pri raznih slovanskih plemenih. Akademija ta, ki jo nasvetuje Odeško Blagotvorneljno Obščestvo, naj ima sedež v Kijevu.

„Zgodovinski pomen mesta Kijeva — govoril je g. Markevič — jassen vsemu Slovanstvu, razmerna blizost (bližnja) Kijeva k mnogim slovanskim zemljam, velike učene sile vsenčilišča in akademije, obširni in važni arhiv za slovansko zgodovino, znatna gmožna sredstva vsenčilišča — vse to dokazuje umetnost organizacije akademije v Kijevu, dokler se ne najde v očeh Slovanstva važnejši kraj. Občeslovanska akademija nauk more se ustanoviti zlasti pri Kijevskem vsenčilišču, kjer je zgodovinsko društvo

(častitljivega Nestorja), katero bi moglo postati jedro bodoče akademije. Ob njenem ustanovitvi imenuje vlada podpredsednika in nekoliko členov, kateri izbirajo potem, kakor se to dela običajno, druge člene v številu slovanskih (in ruskih) učenjakov. Izborni učenjaki utegnejo živeti tudi zunaj Kijeva. Akademija tiska dela svojih sočlenov iz obora občeslovanske vede, kakor tudi drugih pisateljev, v lastnih izdajah, in sicer v ruskem jeziku.

„Temu uslovju smo mi pridali jako važen pomen. Mi poštujemo, da je silno težavno doseči, da bi ruski jezik postal obči jezik za vse Slované v njih književnosti, življenji ali šoli, in, narobe, polagamo, da je popolnoma možno napraviti ga občeznanstvenim (občednaučnim) jezikom vsega Slovanstva. V sedanjosti slovanski učenjaki, želeči imeti za svoja dela mnogih in zaresnih čitateljev, pišejo soseben v nemškem jeziku in vsled tega se tudi prištevajo k nemškim učenjakom. Oni bi radovoljni pritrdili izdajati svoja dela v ruskem jeziku; kajti v takem slučaju bi je čitalo večje občinstvo, in dela bi se boljše izplačevala v gmočnem pogledu. Ustanovljenje občeslovanske akademije nauk imelo bi gledé na razprostranjenje ruskega jezika med Slovani, kot občeznanstvenega velikansko vpljanje (vpliv). Ustanovljenje take akademije v Kijevu bi na prvi čas ne stalo več, nego 12—15000 rubljev; v pogledu na užitek pa, katere bi prinesla akademija, gotovo ni škoda porabiti ta in še večji znesek!“

Kakor poročajo, so soglasno pritrdila temu predlogu Kijevsko, Peterburško in Moskovsko Blagotvornično Obščestvo. Ta društva hočejo vzdrževati akademijo na svoje stroške.

Ako se obistini ta ideja, bo v resnici jeden najkрасnejših in važnejših spominkov na devetstoletnico, ki jo je ravno sedaj slavil ves krščanski svet v Rusiji.

* * *

Predlog, ki ima sedaj že veljavo sklepa, da se ustanovi posebna slovanska akademija, so Slovani pozdravili povsod z velikim veseljem. Med Slovani ustanova akademij ni neznana; kajti tudi sredi raznih slovanskih narodnostij že delujejo z večim ali manjšim vspehom taki zavodi. Ali med akademijami znanostij, ki že živé, in akademijo, ki ima oživeti v Kijevu, bo velika razlika, in ta razloček je ugoden nameravani novi ustanovi.

Najsrečnija razlika, kakor se nam zdi, je v tem, da Kijevska občeslovanska akademija bo zasebna, ne pa državna ustanova. Akademije namreč, katere snujejo in podpirajo države, ne morejo takó svobodno pospeševati znanost v objektivnem zmislu, kakor pa nezavisni privatni instituti. Znano je n. pr., kakó pojedine države in celó vsakodobne raznobarvene vlade vplivajo in celó pritiskajo na znanstvenike in učenjake, da ti obdelujejo znanosti takó, kakor ugaja interesom in nameram dotičnih držav in vlad. V tem pogledu so na prvem mestu učeni zgodovinarji pogostoma pravi ponižni sluge ne boginje

znanosti, ampak interesov in stremljenj pojedinih držav in njih upravnih gospôsk. Na Nemškem celó najhujši nacionalci in častilci Hohenzollernske dinastije očitajo n. pr. profesorju Treitschke-ju in tovarišem somišljenikom, da ti preobračajo objektivno resnico v pristranskem, gledé na druge države in dinastije krivičnem zmislu. Taki profesorji so tipiški zgled in ob jednom svarilo, da morajo narodi po drugih potih zasledovati zgodovinsko resnico. Poslednja, ako je objektivna, je v posledicah še vedno pravičniša in — koristniša, nego pa začasno ugajajoče pristransko opisavanje in slikanje historijskih dogodkov. Kajti s prikrivanjem resnice je možno doseči začasnih, recimo, političkih dobičkov; ali zanje mora plačevati narod vendar drago, ker snuje svoje načrte za bodočnost na krivi, slepivni, nalašč izmišljeni osnovi. Taka osnova, ker je protizgodovinska, zavede narod, da misli o sebi drugače, nego je v resnici, in da snuje vsled tega krive podstave nadaljnjemu razvijanju.

Tudi akademije na slovanskem svetu niso brez take nevarnosti; vzemimo samo Poljake ali seda nje političsko položenje v srbskem kraljestvu. Ali je možno akademijam v takih razmerah in s takim, če ne občim, pa vsaj gledé na učene zavode, merodavnim mišljenjem, pospeševati nepristransko zgodovinske resnice?

Na Ruskem je vladanje nacionalno, in ni misliti, da bi se hoté ali iz povodov zunanje politike dajali zavesti zgodovinski izsledovalci, delujoči na akademijah; na Ruskem utegne delati torej celó cesarska alj državna akademija v objektivnem, nepristranskem zmislu. Ali celó take, resnici ugodniše razmere vplivajo pa na drugo stran nepovoljno na akademije nauk. Kajti od priporočila vlad je zavisno imenovanje akademijskih členov, in vlade priporočajo najraje take člene, ki so pri državnem kruhu, torej kolikor toliko zavisni od upraviteljstva ali vlade. Vsled tega opazujemo zlasti na Nemškem in med Nemci, da učene akademije imajo največ členov izmed vseučiliških profesorjev. Ti potem priporočajo drug drugega ali prav za prav somišljenike in sodelavce v istih strokah; posledica je, da kadé drug drugemu, in da nastajajo škodljive klike, katere izbacivajo in zadavljajo vse, kar ne piska na njih piščali. Najbolj nadarjeni učenjaki ostajajo potem brez pomoči, katero bi jim utegnili boljše osnovana akademija podeljevati v obilosti in na občo korist — znanosti same.

Pogled na to neprijetno in pogostoma jako črno stran učenih institutov, zlasti v Nemčiji, vzbuja v nas celó neprijeten vtis zastran pravil nove občeslovanske akademije. Kolikor smo namreč posneli iz kratkih poročil o nameravanih pravilih akademije, je rečeno, da naj bi vlada volila prve člene akademije, in ti členi bi potem izbrali še drugih členov okoli sebe. Po takem bi se bilo bati, da se ne bodo volili členi brez določne barve, brez predodgov, kakor to zahteva strogo znanstveni interes. Mi se sicer ne bojimo posledic, kakor so v Nemčiji pre-

očitne, ker je na Ruskem vpliv občega mnjenja jako velik, in ta vpliv konečno izreka pravo sodbo o učenjkih, sodbi pa se uklanja tudi vlada. Zaradi načela pa bi bili vendar videli rajši, da bi bila osnovalna društva sama pridržala si pravico izbiranja tudi prvih členov. Morda se pa dá še kaj popraviti v tem oziru.

Drugače pa ima nova občeslovanska akademija nauk najugodnišo, popolnoma moderno, naravno osnovo. Blagotvorna društva snujejo in hočejo s svojimi denarnimi sredstvi vzdržavati novi zavod. V društvih se menjajo členi in vsled tega se pretaka v njih sveža kri, ki bo blagodejno vlijala tudi na akademijo. Tem društvom, pripoznanim kot takim, katerim je blagor Slovanstva najviši zakon, ni se uklanjati na desno ali levo, ni se sukati po zunanjih, minljivih sapah: ta občestva štejejo med svojimi členi dozorele moške učenosti in drugih najviših in važnejših poslov. Ti ostanejo čuvaji in nadzorniki, da se ne izvrše sklepi, ki bi nengodno vlijali na akademijo. In takó se je nadejati, da bo akademija cvetla v zmislu predlagatelja in osnovalnih Občestev.

Občeslovanski dobiček nove akademije bo že v tem, da imajo pristop v akademijo Slovani, ki se je skažejo po delih vredni. Takó se slovanski učenjaki privadijo misliti, da bodo izdajali odslej večja in slovanska dela v ruskem jeziku. To jih bo spodbujalo, da se do časa sposobijo pisati v znanstvenem jeziku, veljajočem za vse Slovane. Ta dobiček, ki ga bo podeljevala nova akademija, je nepreračunljivega praktičnega in moralnega pomena.

Glede na notranji ustroj pa se bo razločevala Kijevska akademija tudi v tem od drugih tovarišic, da bo prisiljena osnovati poseben odsek z določnimi nalogami.

Kajti kdo hoče presojevati, kaj je vredno, da se vsprejme in podpira s sredstvi akademije? Pojedinec ne, in poljubno število pojincev tudi ne. Odsek bo že a priori moral šteti take člene, ki v skupnosti predstavljajo vsaj v jedru in načelih občeslovanske nauke. Ob jednom bo vedel tak odsek najbolje, kaka vprašanja je najbolj razpravljaljati potom akademije.

Načelnih osnov sta v tem oziru postavila, oziroma tudi sama že izdelala zlasti ruska učenjaka Lamanjskij in Budilovič. V zmislu občeslovanskih kulturnih vprašanj in potreb se mora osnovati v skademiji odsek iz najspodobnejših učenjakov, kateri bo pred vsem gledal tudi na to, da se bodo takó rekoč sistematiški razpisavale nagrade za vprašanja, ki zahtevajo ali popolnoma novih ali pa odločnejših odgovorov, nego jih je bilo možno dati doslej.

Iz tega, da je označeni odsek celó v pododdelkih neizogibno potreben, je razvidno ob jednom, kakó važna je svoboda akademije, osnovane in vzdržane od društev, katera zopet imajo svojo oporo in podporo ne v kakem pojedinem stanu ali pristranskem teženji, ampak v občem, skupnem mišljenji in kulturnem teženji vsega velikega naroda ruskega. V zasebnem značaji občeslovanske akademije nauk in v posebnem značaji društev, ki bodo podpirala ta zavod, vidimo zanesljivo, trdno poročstvo, da bo prospevala na blagor občeslovanske kulture in da bo bolj, nego vsak drugi učeni zavod, pospeševala tudi razvoj in gmotno blagostanje slovanskih učenih duhov. V tem zmislu je njena osnova epohalnega značaja, v tem zmislu ji želimo tudi mi najlepšega razcvita.

Fran Podgornik.

Kijevska slavnost.

 veliki kulturno-verski slavnosti 900letja krščenja Rusije so došli tudi drugi Slovani. Izmed Srbov so prišli: Miroslav Protić, bivši srbski poslanec na Peterburškem dvoru, Nikolaj P. Pašić, Vladimir Seotić in metropolit Črne Gore Ilarion Mitrofan s svojim tajnikom. Izmed Bolgarov je došel Dragan Kiriaković Cankov, njegov brat Konstantin, Aleks. K. Ljudskanov, Stepan S. Bobčev, Mih. J. Madžarov, bolgarski pesnik Ivan D. Vazov, urednik Svetoslav N. Milarov, Dimitrij S. Bričkov. Izmed galiških Rusov je prišel urednik „Červonoi Rusi“ Markov, pisatelj in urednik „Strahopuda“ Mončalovskij, Levickij in Lucyk. Izmed Slovakov je prišel pisatelj Svetozár Hurban Vajanský, Pavel Mudron in Ambro Pietor.

Mesto Kijev, glavno mesto bivšega carstva Kijevskega leži ob Dněpru, čez kateri je bil postavljen l. 1853 krasen most. Mesto šteje okoli 130.000 prebivalcev, je

jedno najstarejših mest ruskih ter se blišči z mnogimi cerkvami s posrebrenimi in pozlačenimi kopulami. Kijev šteje 36 javnih cerkvá, 17 domačih in 8 samostanov, med katerimi je slavna Peščerska lavra. Mesto ima tri dele, razporeženo je po gričih in holmih in osenčeno z obilnim drevjem.

Mesto se je dolgo časa pripravljalo, in došedši gostje se niso mogli načuditi krasoti in lišpu na javnih in zasebnih domih in prostorih.

Po goste so prišli posebni odborniki z vozovi na kolodvor; pozdravi so bili najpristrčnejši, in zunanji gostje so dobivali povsod odbrana mesta, tu pa tam prva za prvimi ruskimi cerkvenimi in svetnimi dostojanstveniki. Doživeli so v dni slavnosti toliko, da ni možno popisati takoj in razločno velikih vtisov.

Dne 23. jul. se je odkril spomenik hetmanu Bogdanu Hmeljnickemu. Bogoslužje je opravljal zju-

traj čigirinski škof Jeronim, zadušnico je opravljal preč. Platon, metropolit kijevski in gališki.

Pri razkritji spomenika Bogdanu Hemeljnickemu so bili navzoči K. P. „obědonoscev, general Drentelnj in drugi slovanski gostje. Znojše spomeniku je velikanska skala, po naravi posneto delo. Junak pa sedi na kozaskem konji, katerega kroti z levico. Množica ogleduje spomenik.

Dne 25. jul. so se še le začele svečanosti. Arhierej Ijernej, škof lavre Peščerske, je opravljal službo božjo v cerkvi sv. Nikolaja, majhni rotundi, katera ni mogla sprejeti niti vseh tujcev; zato pa je narod zasedel v množicah vse višine okoli mogile Askoldove. Askold je bil krščen 866. l. in pogreben, kjer je našel mučeniško smrt. Okoli cerkve je pokopališče za bogate Kijevljane. Tu je bila služba božja pod milim nebom, molitev za mrtve, za očete in dede, za vse pravoslavne vojščake, ki so dali življenje za vero in domovino. Bil je krasen obred, pri katerem je služilo 18 duhovnikov v zlato oblečenih. Po bogoslužbi so odšli dostojanstveniki in gostje v Nikolajevski samostan poklonit se arhiereju Ijerneju, ki jim je dal čaja in kruha. Bil je tu tudi ober-prokuror sv. sinode, Pobědonoscev, in kamornik carja Aleksandra Vladimir K. Sabler, metropolit črnogorski, Mitrofan, in drugi cerkveni dostojanstveniki.

Goste je potem v krasnem govoru pozdravil Kijevski načelnik Solski ter jim takisto ponudil kruh in sol. Na večer so se gostje poklonili Pobědonoscevu in Sablerju v poslopjih Sofijske cerkve. Bil je tu knez Bogoridi, brat Aleko paše, jeden angleški dopisnik, potem metropolit srbski Mihael.

Na večer je došel v Kijev grof Ignatiev, katerega je mnogo ljudij pričakovalo na postaji. Prišel je istotako na ta večer profesor Vladimir Ivanović L a m a n s k i j, ki je čvrst in je bil veselega obličja, kjubu temu, da je prišel z dolge poti od Borovič pri Novgorodu.

Po tem je bilo gledišče, kjer je pel zbor Agrenjeva S l a v j a n s k e g a, katerega poznajo tudi avstrijski Slovani. Zbor je bil ves v staroruski bojarski obleki. Jednako so bile oblečene bogato, okusno in čisto po slovanski šegi pevke. Vspored je bil čisto slovanski, točke raznih slovanskih narodnostij. Peli so tudi „N a p r e j z a s t a v e S l a v e !“, „Šumi Marica“ itd.

Naslednji dan je bila duhovna akademija. Dvorana je velika sicer, ali za to priliko je bila premajhna. Gostje so dobili mesta za hrbti škofov. Tu so sedeli metropolit Platon, metropolit Mihael srbski, metropolit Mitrofan črnogorski, zastopnik Gruzinskega eksarhata, nadškof kišenjevski Sergjej, nadškof riasanski Teokrist, vikar Moskovski Mosail, vikar Peterburški Mitrofan, zastopnik jeruzalemskega patriarhata, grški arhimandrit Arsenij in mnogo drugih škofov in velikih cerkvenih dostojanstvenikov. Iz svetnih so bili vkrogu okoli Pobědonoscev grof Ignatiev, Sabler itd.

Slavnost se je začela s petjem. Na to je profesor J. J. Malyševskij čital o pomenu slavnosti. Konec govora se je obrnil h gostom ter rekel: Pozdravljam vas, brate naše, ljubeče Krista, prišle iz oddaljenih krajev; v imenu sv. Vladimira bodite pozdravljeni v njegovem prestolnem Kijevu, polnim svetinj; pozdravljam vas v imenu tega visokega zbora, v imenu naše akademije, v imenu vse Rusije, katera vas ljubi in čaka na vašo ljubezen. Povejte o naši ljubezni bratom svojim!*

Po tem govoru so se brali pozdravi in telegrami. Ali vseh niso mogli prečitati, ker jih je bilo preveč. Tudi deputacije so se sprejemale skupno. Časa bi bili drugače potrebovali po več dni in za občinstvo bi bila največja dvorana sveta še vedno premajhna.

Tudi Sofijska cerkev ni mogla sprejeti drugi dan toliko ljudij, kakor bi bilo želeto; kajti tudi sv. Petra cerkev v Rimu bi ne zadoščevala ob taki priliki. Vojaki so se takoj zjutraj razvrstili v paradi. Sredi službe božje se je razširila vest, da je umrl general-gubernator Drentelnj. Ta vest je pretresla potem vso množico; no, svečanost se je vršila dalje, ne da bi vsi vedeli, kaj se je zgodilo. Iz cerkve je šla procesija; zastave mogočne so se postavile, godbe so zaigrale, petje se je začelo razlegati in zvonovi vseh cerkva so zagolčali. Neizmerno naroda se je nabralo, a ostalo je vse v največem redu. Redovniki (policaji) se jako dostojno vedejo, in množice skrbé same za mir in red. Vojaška godba je svirala nepretržno: „Kob slaven“, vojaki pa so presentovali. Ko so šli duhovni mimo vojaštva, mu so velili k nogam in „križati se“. Deli so puške na levo ramo, z desnico so se pa prekrizali.

Pri spomeniku sv. Vladimira je postal sprevod. Tu je bila kratka bogoslužba. Spomenik stoji na višini, in od tod je bilo videti in pregledati stotisočero množico. Od tod je šel sprevod doli proti reki Dnêpru h Kreščatiku, največi ulici Kijevski. Po obeh bregih reke se je narod gnetel, na reki je bilo več velikih parobrodov. Tu je Dnêper silno širok.

Tu, kjer je sv. Vladimir krstil ruski narod, je pomočil metropolit Platon zlati križ v reki, in zdajci je zagrmelo streljanje iz topov in bučanje oddaljenega zvonjenja. 101 topov strel je mogočno pretresal zrak in množico. Potem se je začel vračati spored in z njim se je narod polagoma raztresal. Tako se je izvršil ta cerkveni del slavnosti v velikanskem stilu.

Kmalu popoldne je bil banket. V velikanski dvorani trgovske družbe je bilo sedežev za 1100 oseb. Izmed domačih je imel malokdo pristop. Predsedoval je sam metropolit Platon. Ta in Pobědonoscev sta imela dolge, poslednji celó več govorov. Pri banketu je svirala godba, in je bilo tudi petje.

Tu so bili gostje iz Evrope, Azije, Amerike in Afrike. Bili so iz Jeruzalema, Turkestana, Japanskega, Abesinije. Iz poslednje sta bila 2 meniha velike črne postave.

Prokurator Pobédonoscev je bil poslal carju telegram, in car je odgovoril telegrafski: „Prosim Vas, sporočiti vsem mojo srčno zahvalo za izražanje čustva ob priliki 900letne slavnosti pokristjanjenja Rusije. Mi smo praznovali ta dan slavnostno v Peterburgu. Žal mi je, da nisem mogel priti danes v Kijev.“ Ko se je prebral ta brzojav, je zagrmelo po dvorani „ura“! in godba je zaigrala „Bože carja hrani“ in je morala ponoviti himno mnogokrat. Ober-prokuror je brzojavil tudi knezu črnogorskemu takó-le: „Vsa ruska cerkev, zbravši se praznovat dan naše rešitve v naročji pravoslavne cerkve in napolnjena z bratsko radostjo, pozdravlja pravoslavnega Črnogorskega kneza s presvetlo njegovo družino in narodom, udanim veri prednikov. Varuj Vas Gospod in pošlji na Vas Svoj blagoslov.“ Ker ni bilo kneza doma, je odgovorila kneginja z zahvalo in dostavivši: „Neporušna udanost črnogorskega naroda sveti pravoslavni cerkvi svojih prednikov, dobivši neomejeno podporo v bratskih čustvih velike Rusije, nas spodbuja srčno moliti Vsemogočnega — da obvaruje On milostljivo njegovo

veličestvo gosudarja imperatorja, presvetlega pokrovitelja pravoslavja i vseh bratskih narodov, zjedinenih v naročji pravoslavne cerkve. Mi pridružujemo naš glas h glasu naših ruskih bratov, v proslavljenje svečanosti svete pravoslavne cerkve. Jaz sem srečna, da Vas morem zagotoviti, da radost, prozvana s sedanjim cerkvenim praznikom, deli najživeje vsa Črna Gora. Milena.“

Banket je trajal do 7. ure zvečer. Govori in vse pojave in izjave so napravile na vse zbrane, zlasti tudi na došle goste najglobokejše vtise.

Na večer je zašvignila raketa v zrak ter je dala znamenje splošni razsvetljavi. Tisoč in tisoč ognjev je zasvetilo po mestnih domovih. Tu in tam pa so bili nastavljeni umetni ognji. Množice pa so se sprehajale po ulicah v narodnih nošah.

Takó se je izvršil ta slavnostni dan v Kijevu, in kakor tu, se je praznoval v večem ali manjšem obsegu po vsej Rusiji. Spomini ostanejo globoki vsled pojav in govorov, vsled obče udeležbe ruskega naroda in udeležbe v duhu tudi drugih krščanskih in krvnih bratov.

Katoličani in sveto-vladimirski slavnost.

Nasprotniki Slovanstva imajo lahko delo; pačijo zgodovino, in Slovani zajemljejo iz takih motnih virov, verujejo v nje in napravljajo iz njih sebi škodljive posledice. Takó se godi tudi gledé na katoličanstvo in pravoslavje. Še katoliško duhovenstvo strašijo s pristranskimi viri, in še v glasila, namenjena katoliškim Slovanom, sprejemljejo neresnice ter takó oddaljujejo brate od bratov na popolnoma napačnih podstavah. Jednako nejasnost je sejal sovražnik sedaj ob sveto-vladimirski slavnosti, samó da bi katoliki ne ukrenili ničesar, samó da bi Slovani ne praznovali dostojno spomina krščenja Rusov pred 900 leti.

Zató podamo tu Slovanom kratek poučen spis ravno o sveto-vladimirski slavnosti, ki ga je priobčil odlični katoliški duhovnik v „Parlamentärji“ v 31. št. od 29. jul. t. l. Dopis se glasi:

„Ni davno, kar se je stavilo vprašanje, ali se smejo tudi katoliki udeležiti 900letne slavnosti sv. Vladimira? Da moremo odgovoriti na to vprašanje, nam je razločevati mnogokaj: zgodovinsko in versko stran slavnosti.

Kdor je sprejel krst sv. Vladimira in ruskega naroda l. 988. kot zgodovinsko resnico in začetek krščanstva Rusov, se je ob jednom zavezal, ako mu je kaj do krščanstva, hvaležen biti spominu sv. Vladimira, in to hvaležnost izkazati z versko svečanostjo. Zaradi tega niso poklicani samo nezdruženi, ampak tudi združeni Rusi, slaviti spomin sv. Vladimira.

O tem pač ne dvomi nihče, da nezdruženi Rusi po pravici praznujejo velesvečano 900letno slavnost

krščenja sv. Vladimira in pokristjanjenja Rusije, pomisleke pa morejo torej imeti samo katoliški, t. j. združeni Rusi, ali smejo priti k tej slavnosti. Rešitev je težavna zaradi izraza „priti“. Treba je namreč razločevati med udeleževanjem službe božje nezjedinjenih Rusov in udeleževanjem zjedinjenih Rusov. Zjedinjeni Rusi, v zmislu katoliških cerkvenih zakonov, morejo se udeležiti samo kot gostje in gledalci, ne pa kot katoliški službe božje nezjedinjenih Rusov; kajti vsaka ovca pripada svojemu hlevu. Ako pa stavimo vprašanje takó: ali morejo in imajo zjedinjeni Rusi praznovati z lastno svečano službo božjo 900letno slavnost? je odgovor naraven v tem, da se morejo in imajo udeležiti svoje slavnosti, ako pripoznajo krščenje sv. Vladimira in Rusov kot zgodovinsko dejstvo, kajti s tem ne bodo praznovali spomina nekatoliškega, ampak katoliškega sv. Vladimira.

Ali dvomijo morda o katolištvu tedanje Rusije? Ne predstavljajte cerulariškega razkola, ki je nastal še le po sv. Vladimiru, sredi XI. veka, v X. stoletje, in prenehate dvomiti o katolištvu sv. Vladimira.

Da sta bila sv. Ciril in Metodij, čeravno sta prišla iz Carjigrada, katoliška in zjedinjena z apostolskim stolom, pač ni treba dokazovati, kajti v Rusiji sta delovala okoli leta 855 še pred Fotijem, sv. Ciril je bil v dogmatih in zadevah sv. Ignacija nasprotnik Fotijev; oba (Cirila in Metodija) je posvetil papež Adrijan II. v vladiki (škofa); cirilsko bogoslužje in pismo, katero sta prenesla v Rusijo sv. Ciril in sv. Metodij, je potrdil papež; pravoslavje sv. Metodija je papež Ivan VIII. pripoznal in priporočil kralju Svatopluku I., Rusi so za

cesarja Bazileja II. od Ignacija, ne pa od Fotija sicer dobili metropolita iz Carjigrada, ali Carjigrad je ostal zjedinjen z Rimom do srede XI. stoletja, takisto tudi Rusija, katera je v zmislu kalcedonskega cerkvenega zbora pripadala Carjigraškemu patriarhatu. Rusija se ni ločila nikdar direktno formalno in neposredno od papeža, ampak je bila odtrgana implicito v XI. stoletju vsled tega, da se je ločil od Rima Carjigrad.

Izza Fotijevih dob so bile sicer mnogokake navskrižnosti med Carjigradom in Rimom; kljubu temu pa je ostal Carjigraški patriarhat, torej tudi njema pripadajoča Rusija, v uniji z Rimom do srede XI. stoletja: torej je bila Rusija izza dob sv. Cirila in Metodija do srede XI. stoletja katoliška, po takem se praznuje letos 900-letni spomin katoliškega sv. Vladimira. Naj torej glas okrožnice „Grande munus“ obudi duh sv. Vladimira v Rusiji!“

Slovaške „sirote“.

Z rajeckej doliny.*

Ner nikdo doslej ni posvetil na te herodeške zločine (vyčiný), kateri so se izvrševali po občinah gornje rajške (rajeckej) dolie v dneh pred 18. jun. t. l.; za narodno in krščansko dolžnost pokladam si sporočilo podati svetu o tem, kar mi je bilo verodostojno sporočeno.

Okrožni notar občin Fačkova, Frivalda, Trsteni, Šuje, Djurčini je izdelal popis „sirôt“ proti volji roditeljev in gospodarjev, pri katerih so se nahajale „sirote“. Odvedenje teh je določila slavna stolična gosposka na iste dni. In bil je v te dni v resnici tatarskemu plenjenju podoben lov na deteta — sirotice. Nekaterim se ni hotelo zapustiti rojstveno zemljo, roditelja ali gospodarja, pri katerih so bili življeni, odtegnile so se v skrivališča, vtekale so v gore, pobežale so po gorskih pastirskih podstrešjih, spuščale so se v jame za podzemljice (krompir). Tu jih je bilo treba zapreti, kajti nabirači, (rovnošata), najeti od stolice, so čakali na nje, trg aradski je bil določen na isti dan. Tedaj so bili odposlani žandarji na izsledovanje in polavljenje teh ubožčkov. In imeli so to delo noč in dan, s kom so soglasi te dvonoge zverice!? Plakajočim materam bilo se je ločiti od lastnega deteta; gospodarjem so pobrali služabnike in služabnice. O dveh konkretnih slučajih takega nasilstva stoj tu zgled! V Občini Trsteni je bilo pri zemljiščnemu posestniku gospodu J. B. „sirôtca“ v službi; mati njegova zvedevši o popisu otrok, in da se imajo odveči, prišla je prosit imenovanega gospoda, da bi ne izročil otroka. Došli ponj žandar je zahteval njegovo izročenje, ali gospod posestnik je branil pravico svojo in materino, žandar se je temu gospodu umaknil in je odšel prazen. V Rajci pri meščanu gospodu T. S. je tudi bila v službi sirota; meščan jo je skrival, deklica je bila vsaj za dva dni skrita v hramu za podzemljice! — in se je odločno uprl proti izročenju in odvedenju.

*) To poročilo pod naslovom „Slovenské sirotky“ so priobčile Národné Noviny v 81. št. od 12. julija t. l. in so jo potem ponatisnili češki (vseh strani), moravski, hrvaški, srbski, ruski, poljski listi. Nar. N. od 21. julija t. l. pristavljajo k temu: „Povsod naletamo na izraz strmenja nad zvrstvi novomodnih Herodežev. Možno, da vseobče sočustvo čistih ljudij olajša bolest mučenih.“

Ko so bile polovljene sirotice privedene do mestica Rajca, srcecelomno plakanje se je razlegalo po trgu; brezbrambene materice bile so ločene od svojih otročičev! Zbrani narod s strmenjem se je čudil takemu sužnjištvu in s sovraštvom je grozil tudi tistemu duhovniku, ki je dopustil poloviti in odvesti tudi take otroke, kateri so imeli biti prav isti čas dopuščeni k birmi.

Proti takemu do neba vpijočemu nasilstvu so se ko- nečno uprli za pravo ljudstva zavzeti občani teh in so zadali protest do vlade. Prav takó! „Padla je kosa na kamen.“ Zverski oskrunjeno pravo roditeljsko in občansko morda le doseže zaščitenja, obvarovanja, in oškodovanim dano bo morda zadoščenje; slavni stolici pa, takó kompromitovani, prejde potem veselje izvrševati sužnjiško kolonizacijo.

R. Z.“

„Nar. Nov.“ od 17. julija v 83. št. navajajo na prvem mestu madjarske časnike, ki potrjujejo, kar je bilo sporočeno zgoraj. Takó piše „Egyetértés“ v 194. št. t. l.: „Tako se zdi, da med aradske slovenske (slovaške) dečke so prišli tudi taki, kateri niso prisiljeni, da bi skrbeli drugi za nje, kajti imajo roditelje. Dva dečka sta namreč izjavila pred tukajšnjo sirotsko stolico, da imata očeta in mater, katera živita v dosti dobrih gmotnih razmerah, in ju nista hotela niti pustiti, kajti mati je jednega skrila pod korito, sodnik in duhovnik pa sta ga potegnili izpod korita in takó potem odločila od matere. Sirotska stolica aradska je v včerašnji svoji seji napravila v tej zadevi pripis na podžupana trenčanske stolice, zahtevajoč pojasnjenja zadeve. Ako se razkrije, da sta dečka govorila resnico, v tem slučaju ju pošljejo nazaj in namesto nju privedejo takih, kateri so dejanske sirote. Kar se tiče ostalih dečkov, pri teh ni zmote, ali jeden del iz njih je ušel takó, da novi njih roditelji — odgojevatelji jih bodo zastonj zasledovali.“

„Budapesti-Hirlap“, ki poroča v 195. št. ravno takó, pristavlja, da „tak slučaj utegne v neprijazni svitlobi predstaviti krasne cilje te dolenjezemske kolonizacije.“

P s o g l a v c i.

Zgodovinska slika.

Česki spisal Alojzij Jirásek.

Poslovenil Vacerad.

(Dalje.)

tem so se pogovarjali živo tudi pri Pribku v preji, ko se je vršila tam. V prostorni izbi, dobro zakurjeni, je bilo danes živo in veselo, ker je izginila od tod senca, onemeli in malo govoreči Matej Pribek, čegar obraz je bil sedaj malodane vedno zamračen. Odšel je takoj zvečer, kakor bi se ogibal družbe, ki se je imela sniti tu, ali morda kakor bi čutil, da bi se ne prilegal dobro med njo.

Njegov stari oče se je pa usedel med mlado družbo, mladeniče in deklice, predoče lan, h katerim se je tudi pridružila mlada Rotija, žena dudaka Iskre Gregca. Sam jej je rekel, naj gre sem, in obljubil, da pride čez nekoliko časa tudi sam za njo tje, ter da pojdeti potem skupaj domov. Rada je slušala, kajti prišla je iz njune samote pri gozdu malo med ljudi, po katerih se jej je čisto tožilo, posebno sedaj o tem času, kô zimski večeri niso imeli konca. Toda današnja preja ni bila kakor drugekrati. Tudi tu, kjer se je glasilo veselo petje, šala in smeh, bilo je poznati ta resni čas. Celo čila mladina, lahkomiselna in ne premišljujoča, ni se veselila običajno, dotikajoč se v svojem pogovoru poslednjih dogodkov. Sicer pa ni bilo to čudno, in osobito tu, pri Mateju Pribku.

Čez nekoliko časa so pa vendar pozabili na sedanost. To je bilo, ko so se govoreči o poslednjem velikem gosposkem lovu, spomnili tudi minulih časov, ko jih je zavedel stari Pribek v preteklost, v ogromne gozde, takrat njihove, polne različne divjačine, in pripovedoval da je bilo še za njegovih let veliko več medvedov kakor sedaj, in da je volkov v vsaki gošči kar mrgolelo.

„Vsako noč po zimi smo imeli pri hišah, kjer smo v volčje jame lovili volkove, lepo muziko. Volkovi so tulili, da je bilo groza, in vsako jutro bile so vse jame polne teh zverij. Volčji kožuh je bil ravno dosti po ceni. In kdor je šel v mesto ali v gozd, moral se je pripraviti za kakega volka. Jaz sam sem usmrtil mnogokakega. Ko bi mogla govoriti ta čekana —“

Oči vseh mladeničev in tudi deklet so se obrnile v kot, kamor je pokazal stari Pribek z roko in pogledom. Jeden izmed mladeničev je pa vzel čekano v roke in jo ogledoval. Bila je nenavadno visoka in močna, narejena iz hrastovega lesa očividno za precej močno in krepko roko, kakoršno so imeli le Pribki. Pod svetlo sekiro je bilo toporišče žolto okovano, in v tem svetlem okovu se je bliščalo nekoliko rdečih in modrih ponarejenih kamenov, ki so bili vdeleni v srebrne obročke. Fantom je bilo orožje zaradi tega okova zelo všeč. Po težkavali so jo v rokah in poskušali.

„Ta je gotovo dovolj stara —“ omenil je jeden izmed njih.

„Da, starejša kot ti in jaz. Že moj ded so jo nosili. Saj mu je ostala sama iz one vojne, ko je požgala cesarska vojska Oujezd in vse pobrala. Ej, dečko, ko bi znala ta-le govoriti! Koliko je usmrtila volkov! In razčesnila je kar gotovo mnogokako človeško glavo. Ded sami so lopili nekega cesarskega jezdeca s to čekano, da se je kar zleknil, zato ker je mučil ranjko babico.“

Fantje so gledali še z večim zanimanjem na močno orožje, in tudi deklice so vstajale ali stegovale vratove, da bi si je ogledale, in jedna izmed njih črnoka, dolgih kit, vzkliknila je na starčeve besede:

„Uh, kar groza me spreletava.“

„In kaj so imeli za to, ded?“ vprašal je jeden izmed mladeničev.

„Imeli? Kaj bi imeli! Ubrati so jo morali potem v — gozd.“

Usipali so se za njimi, kakor bučele. To so bili mož! Vrečo graha so nesli Bog vé kam, kakor voljno. Vi, mladeniči, si mislite o sebi vrag vé kaj. Toda takrat so bili vendar drugačni fantje ter imeli drugačno kri. Takih bi vi ne delali, kakor naš ded. Ta se niso izognili nikdar, kedar so srečali v gozdu medveda. Ruvali so se ž njim kakor z otrokom. Jedenkrat so uplenili medvedje gnezdo, in so nesli medvedje mladiče domov. Že so bili pri potoku, tu slišijo, kako za njimi nekaj renči. Bila je to medvedka! Hitela je za njimi, režala, rjuvela zaradi mladičev. Naš ded so bežali, kar so mogli. Morali so, kajti ta zver je letela kakor veter, bliže in bliže, prav tje do vasi — in še v vas. A tu so prihiteli ljudje in pobili ono medvedko.“

„In kaj so počeli ded z onimi mladiči?“

„No, ogrizli so deda, da so bili oblit s krvjo. Potem so jih pa nesli v mesto na hodske grad gospodu kraljevemu grajščaku, in ta jih je poslal zopet nekemu gospodu tje v Prago.“

„Ko bi požrl takov medved Lemikarja, kedar bode zopet na lovu,“ oglašil se je jeden izmed fantov.

„Saj bi ta zaznamenan Judež nataknil prej par Hodov na kol. Sedaj homo na vse —“

„Sss — tiho — čujete? Zvonec!“ ozvala se je Manica. Vsi so za trenotek umolkili ter poslušali.

„Toda slišali niso nič. Manica je pa trdila, da se ni motila. Komu bi se zljubilo — danes v tem vremenu!“

In vendar so umolkili zopet in napeli ušesa. Toda oglasilo se ni nič, samo cviljenje vetra, ki je vsipal rahli sneg v okna.

Ob tem času bival je dudak Gregec Iskra doma, na samoti, sam s svojim slepim očetom. Starček je sedel na peči, sin pa je korakal nekako nestrpno po sobi. Ravno je popravil gorečo trsko v črnem, lesenem svečniku, čeprav to ni bilo vedno treba. Videti je bilo tudi na tem, kako je utrinjal ogel in pomikal trsko naprej, da misli na nekaj drugega. Jedva je popravil plamen, je hodil že zopet semtertje, nato se vstopil znova k oknu, gledaje ven v temo, kjer je padal sneg in bučal veter, nesoč s sabo globoke vzdihne bližnjega gozda.

Nakrat se je zganil starec na peči ter rekel:

„Nekdo je že zunaj —“

Tudi Iskra je začul trkanje na duri. Takoj je stopil od okna in šel ven. V veži je vprašal, kdo je.

„Jaz, iz Medákova, Nemec.“

Nato je stopil v sobo Hod male postave, še dosti mlad, živahnih, zvitih očij, ter je začel takoj veselo:

„Ti sam, dudak?“

„Sam, župan, žena se mi potepa —“

„Namesto tebe?“ —“

„No, naj skusi, kako je to. Saj me itak za to zmerja.“ dodal je šaljivo se smeja.

„Tako zna žvižgati!“ omenil je župan v šali. —

„Žvižgati? Zna. Toda moja mati so pravili, da bajé modremu ni treba skakati, kedar žena žvižga.“

„Haha — torej imaš samo muziko! Zakaj si se oženil?“

„Oni naši so napravili to.“

Kmet se je začel znova smejati in je vprašal:

„Kdo?“

„Naš oče,“ odvrnil je dudak veselo.

„Oj, dečko!“ oglasil se je izza peči slepi oče.

„Zopet zbijaš šale?“

„No, kaj škoduje“ — menil je župan.

„In čemu bi se ne smejali. Smeh je najboljša zabela,“ pristavil je dudak. „Saj se trhanovski Lomikar tudi smeje. Tako po ceni nas je kupil, fej ga bodi!“

„In ostanek je ukradel,“ pristavil je župan.

Jedva je izgovoril te besede, je že butil nekdo na vrata. In zopet je vprašal dudak previdno v veži, kdo je.

„Psůtka,“ ozval se je jasen glas, in takoj za njim kakor medvedje renčenje:

„Brychta.“

„O Postřekovljana! Dobro došla, stopajta naprej,“ vabil je dudak, odprl duri in peljal svojega gosta v sobo. Naprej je šel Psůtka, ki je bil nedavno pri Přebku s pocínovskim Pajdarjem in mladim Šerlovskim, takrat ko so pridrli tje oklopniki in odpeljali Mateja Přebka z njegovim starim očetom vred. Tovariš Psůtkov je bil postřekovski župan Brychta, visok mož, sama kost in koža; črne, goste in ščetinaste obrvi so se mu razprostirale pod nizkim čelom, in pod njim so se iskrile črne, nemirne oči. Zagorelo obličje je bilo smelega izraza, da trdovratnega, in široka rdeča proga čez čelo ga ni bla-

žila. Toda poznali so pa tudi Jakoba Brychto po Hodskem in še dalje na česki strani ter za gorami bavarski sosedje. Pa morda najbolj njega in njegov strašni stoják*), kateri je potegnil, če treba, že po nekoliko besedah izza golenic, posebno pri njih, pri tistih „bavarskih škricih“.

Sedaj je sedel na klop poleg medakovskega Nemca, klet vreme in strgal z ostjo čekane zmrzli sneg s svojih visokih škorenj. Med tem je dudak že zopet odpiral duri, in v sobo je prišlo novih gostov: Matej Přebek, župan Syka in stari Křiřtof Hrubý iz Dražinova, čegar bele lase je veter precej razmršil in zmočil sneg. Župani so se pozdravili med seboj, govorili le nekoliko časa in že zopet pozdravljali nova gosta, ki sta prišla s sanmi. Bila sta iz Pocínovic, plečati, krepki Pajdar, bratranec Přebkov, in z njim mladi Šerlovský v kratkem, s cveticami okrašenem kožuhu.

Vrli in lepi ta mladenič se je posebno odlikoval tu med samimi starejšimi in starimi, ki so vprašajoče gledali nanj. Stric Pajdar pa je takoj, kakor bi razumel te poglede, razložil vsem, da tega mladeniča oče, pocínovski župan, ne more priti, zato ker je bolehen, in da smejo zaupati temu ravno tako kakor staremu.

Čez nekoliko časa se je družba še pomnožila, ko sta vstopila hodovski župan Jurij Peč in Ecl Adam iz Klenča. Vsi so se pa usedli v kožuhih, ali pa njih slekši v belih suknjah k mizi. Najbolj oddaljen, skoro sam, je sedel Matej Přebek, ne govore, ampak bistro opazuje in posluša. Nekateri tu zbranih županov so prišli naravnost od Kozine pozvani; bolj oddaljene pa je obiskal Iskra Gregec, naznanjuje jim v imenu Kozinovem in Sykovem čas in mesto tega tajnega shoda.

Toda zato je slišal dosti litanij od svoje žene, da se je zopet udal potepanju, in to še tako daleč, po gorečih peklih. Z resnico bi jo bil potolažil gotovo; vendar je on molčal in imel v opravičevanje le šale. Sedaj je utrinjal gorečo trsko, ali zopet utikal drugo, potem znova stopil k oknu ter poslušal, naposled šel ven in gledal s praga v temno zimsko noč.

Tam iz sobe se je oglašal temni odmev živega pogovora.

Vsi so se popraševali, in postřekovski Brychta najglasneje, kje je Kozina, in zakaj so bili poklicani sem. Hoteli so kaj natančnejšega, kajti da so se sešli tu zaradi Lammingerja, to je vedel vsak. „Prokurator“ Syka je odgovarjal, pogovarjaje, da pride vsak čas.

„In kje je?“

„V mestu —“

„In čemu v mestu, ko vé, da bomo tu!“ vprašal je Brychta ostro.

„No jaz sam ne vem, samo toliko, da je prišel včeraj z Dunaja oni domažliški Jořt.“

„Matej, strugar?“ vprašal je Psůtka.

*) Ravni mož.

„Da — oni. Imel je pravdo z mestno sodnijo. Pravdal se je dolgo tam v Pragi, in potem celo na Dunaji. In ta Jošt je naročil včeraj Kozini, da naj se oglasi pri njem v mestu, da ima veliko novico. Ker se je naključilo to tako, je šel Kozina ponj, da slišimo sami.“

„In kaj, saj veš ti tudi,“ vprašal je nestrpno Brychta. Syka je zamežikal z očmi, nasmehnil se in rekel:

„No, Brychta, tak si kakor baba.“

„Da bi govoril ta meščan le resnico!“ oglasil se je hodovski župan.

„Morda se ne bomo dali voditi za nos!“ vpil je Brychta.

V tem je stopil hitro dudak v sobo.

„Že gresta!“ —

Vsi so umolknili na mah — in čuj — zunaj je zapel zvonec, potem je bilo že slišati, kakó so obstale sani in v istem trenutku sta tudi vstopila pričakovana gosta; naprej veliki Kozina v kožuho, za njim mož v velikem plašči temne barve. Oči vseh so se uprle na domažliškega meščana, ki je prav kakor doma vstopivši pozdravil, odložil plašč ter podal roke kmetom. Poznal jih je mnogo izmed njih; tega bolj natanko, onega morda le po obrazu, toda proti vsem se je vedel kakor proti starim znancem. Od mraza zardelo obličje tega malega, suhega moža odlikovalo se je po štrleči gornji čeljusti (lični kosti), po topem nosu in črnih, lokavih očeh. Meni nič tebi nič se je vsedel na trdi stol sredi Hodov in čez malo časa je bil že v toku, ko se je bil poprej še prepričal, da so oboknice zaprte. Kmetje, katerih vso pozornost je obrnil nase, so sedeli, kakor bi bili pribiti. Toda Jošt je tudi govoril hitro in gladko kakor z lece in to o predmetu, ki se je tikal njih samih.

„Predvčeranjim sem prišel z Dunaja, morda ste slišali,“ pripovedoval je. „Imel sem tam pravdo, za dobro, znatno zemljišče, katero mi je hotela vzeti naša slavna domažliška sodnija. Toda jaz sem vedel, da imam do njega pošteno, staro pravico in tako se nisem udal. Gospodje svetovalci so dobivali povsod in že so na mojem polji, na mojem, razumete, orali, meni se pa smejali. Seveda. Kaj sem jaz rokodelec meščanček proti njim! Toda jaz pravim, brani se, sej še ni vsa pravica s sveta! No in tako je šlo od sodnije do sodnije in naposle do najviše: do gospoda cesarja —“

„Oj!“ vzkliknil je Brychta. Ta vest ga je iznenadila močno in ganila tudi druge. Samo stari Krištof Hrubý je ohranil mir in Matej Příbek, ki je upiral kakor v začetku pozorno svoj mračno-mirni pogled na pripovedujočega meščana.

In ste li bili tam na dvoru?“ vprašal je postřekovski Psůtka.

„Bil.“

„Pri cesarji?“

„Pri cesarji.“

„Ne vtikaj se mu v besedo, Psůtka!“ rekel je Nemec.

„In ste li videli cesarja?“ je vprašal ob enem kleneški Ecl.

„Videl in govoril ž njim. Toda poslušajte. Čudili se bode, vendar pomislite, da nisem nikak prokurator, čemu bi legal, ker od vas ničesar nečem, od tega nič nimam in imel ne bom razun male jeze, ako ne boste molčali in me izdaste.“

„In čemu nam pravite to?“ oglasil se je nakrat Příbek. Nekoliko glav se je obrnilo proti njemu ne brez nejevolje zaradi tega motjenja.

„Čemu vam to pravim!“ Jošt je odgovoril hitro in se ni dal spraviti v stisko. „Ker govorim jaz vedno le le resnico in gosposke ne morem trpeti, zato! Po slabšem in revnem se le vozi in dela krivica — kakor meni in vam — pa saj to sami dobro veste —“

„In kakó je bilo tam na Dunaji?“ s tem vprašanjem ga je prerušil Nemec.

„Dà, takó — pridem na Dunaj, in tudi tam mi ni hotelo iti po sreči. Jaz pravim, nič drugega ti ne ostane, kakor cesar. Pojdeš še k njemu. Toda ni vam bilo to lahko priti do njega. Kakó sem se naletal, naprosil in naplačal, razumete. Sedaj bi to šlo že drugače, toda tedaj pa še sveta nisem vedel. — Tako sem prišel naposled v cesarski grad, jaz in moj najstarejši sin Jakob. Mislil sem si, naj vidi tudi nekaj in naj si to zapomni. — Kakó krasno in lepo vam je tam, bi pravil zastoj. Povsod sam mramor, samo zlato in svila, tudi najnižji služabnik kakor največi gospod pri nas, sama porta in žamet. Vedli so naju Bog vé skozi koliko čumnat, druga za drugo, kakor kedar napnó motoz, in jedna krasnejša od druge. Človek je bil kakor omamljen, ne konca ne kraja ni bilo tem krasnim sobam. Moj sin, Jakob, se je povsodi ustavljal in ogledaval, in jaz sam, ko bi ne bil pomislil, čemu sem tu, bi bil zijal ravno takó. Naposled smo prišli do neke čumnate, in tu so naju pustili za trenotek, naj počakava in se usedeva. Stoli so vam bili tu prevlečeni z najdražim žametom, z ravno takošnim, iz kakoršnega ima naš gospod dekan oni najdragocenejši slavnostni ornat, veste z onim zlatim vezanjem. To se vam je sedelo — toda jedva sva se ozrla, je že prišel nekak gospodek, bil je to komornik, jaz sem to že vedel, in naju je vedel v manjšo sobico. Tudi je odgrnil krasno zagrinjalo, veste bilo je namestu durij, in že sva stala v najkrasnejši čumnati in nasproti nama dva gospoda. Sicer so nama povedali med potjo, kaj imava storiti, toda jaz sem vedel to že tako; pomežiknem Jakobu, in že sva bila na kolenih.“

„In kaki so bili gospod cesar?“

„In kdo je bil oni drugi?“ prašala sta Psůtka in Nemec ob enem.

„Drugi je bil cesarjev kancelar. Ta je bil krasno oblečen kakor kak general. Toda cesar, kdo bi to mislil

samo takó preprosto, v veliki lasulji, v temni suknji brez port in vezenja, v črnih nogovicah in v škornjih, skoro kakor nekak častitljiv gospod. Toda dober je pa! Takoj je mahnil z roko, naj ustaneva.

„Kaj želite?“ pravi.

„Jaz pravim, Cesarska Milost“ — in sedaj mu povem vse. Razložil sem mu vse ob kratkem, vendar kakor se spodobi. Poslušal je, kake dvakrat pokimal z glavo, potem spregovoril nekaj z onim kancelarjem po francoski, nato pa vzame nakrat z rame plašček, bil je svilnat, lahak, položi mi ga na rame in reče: „Pojdi z Bogom domu, zgodi se ti po pravici.“

„Oj! Lejte no!“ ozvalo se je semtertje v zboru skozi globoko tišino, ki je vladala, ko je pripovedoval

Jošt svoje prigodbe. On sam je umolknil sedaj za trenotek ter premeril s plahim, črnim očesom zbrane Hode in videč učinek svojih besedij, je pripovedoval še z večjo slastjo in gotovostjo dalje:

„To si lahko mislite, kakó mi je bilo. Toda zavedal sem se še dosti. Zahvalim se, priklonim, grem lepo ritensko k durim in že sem bil na pragu, tu vidim, da mi je namignil gospod kancelar. Obstanem.“

„Vi ste iz Domažlic?“ pravi gospod kancelar. — „Tako je, visokorodni gospod kancelar!“ odgovorim. — „Torej poznate tudi Hode —?“ zopet on. — „Kakó bi jih ne poznal, visokorodni —“

(Dalje pride.)

D o p i s.

Izmed Boča in Dónatija. (Kaj piše vladika Strossmayer v „Glasniku biskupije bosanske i sriemske?“) Dné 16. julija poklonila se nas je osmerica duhovnikov, šest slovenskih in dva hrvaška, na Slatini prevzvišenemu vladiki Josipu Juriju Strossmayerju. Bilo je to prvokrat, da sem imel čast tako blizu, v stanovanji njegovem videti svetovnoslavnega Hrvata in škofa ter poslušati duhoviti govor njegov. Nisem tako indiskreten, da bi obesil na veliki zvon, kar nam je pravil apostol Djakovski „inter parietes“ in „sub rosa“. Srečen sem bil, da sem, četudi jedva (komaj) četrt ure, gledal pred seboj od obličja do obličja jednega največjih mož 19. stoletja, da sem videl v resnici katoliškega škofa, kateri na svetem stolu apostolskem sedeč ni pozabil — naroda svojega, nego ob vsaki priliki pred vsem svetom povdarja, da je Hrvat in — Slovan! — Ko smo se poslavljali od njega, podaril je za spomin vsakemu izmed nas jeden eksemplar „Glasnika biskupije bosanske i sriemske“, broj X. z dné 31. svibnja 1888. Ta številka je vsa izpod peresa Strossmayerjevega in obseza 29 dvopostatnih stranij. Slavni vladika piše v tej številki „ljubeznoj braći u Isusu, milomu svome puku krščanskomu“ „okružnicu“, v katerej opisuje znano hodočašće (romanje) Hrvatov svojih v Rim. Okrožnica ima dva dela; v prvem opisuje vladika čustva, katera so Hrvate in druge Slavene spremljala v večno mesto, in katera so romarji občutili v Rimu samem; v drugem delu se razpravlja: „što smo u Rimu našli, što izkusili, kako svetčanost obavili; kako po sv. otcu papi Lavu XIII. primljeni bili.“ Ni namen moj govoriti čislanim čitateljem „Slovanskega Sveta“ obširno o vsej vsebini té okrožnice, pisane v zlogu duhovitem, ljubeznjivem, z jednoj besedo: v zlogu — Strossmayerjevem; tudi nisem mislil samo tega povedati, kako bratovski se veliki vladika spominja v pismu svojem poleg Poljakov in Čehov na

mnogih mestih i nas Slovencev: hočem marveč tukaj priobčiti, kar stoji zapisano od besede do besede na strani 137. Strossmayer govori o baziliki sv. Klementa, v kateri je Lev XIII. dal sezidati nekaj s svojim denarjem, nekaj pa z izdatnoj podporoj vladike Djakovskega prekrasno kapelo ssv. Cirilu in Metodu na čast. Evo, kar piše vladika Strossmayer o tej kapelici: „Mi smo Hrvati i Slaveni u toj divnoj crkvi 15. travnja o. g. u iztočnom obredu a u slavlanskom jeziku slušali sv. misu, koju je rekao i pjevao prečastni gospodin i mili brat moj u Isusu, križevački biskup Ilija Hranilović, komu na toj bratskoj ljubavi budi od svih nas liepa hvala. Ja mogu reći, da sam za vrijeme té sv. mise stoput pomislio: „ah! da bi svi oni, koji ili iz neznanstva ili iz nehajstva ili iz nerazborite njeke zavisti navaljaju na obrede naše, navaljaju napose na staroslovenski obredni jezik naš; ali, da bi, velim, svi toj sv. misi našoj i njezinoma preliepomu obredu i njezinomu tihomu, premilomu pojenju itd. prisustvovali, nadam se, da bi za buduće zamuknuli, i stvari, koje ne razumiju i koje očevitno ne shvaćaju, Bogu i onomu propustili, o kom Isus u sv. Petru veli: *Non caro et sanguis tibi haec revelavit, sed pater meus, qui in coelis est, koji jedini odlučiti ima cieniu, kojom se sveto jedinstvo među narodi stiče i promiče, i čas, koga vječiti Otac u ruci svojoj drži, kojim se ta ciena na najsvetiju svrhu odkupljenja našega uložiti ima. I ja sam sám prigodom obćega slavenskoga hodočašća 1881 god. dozvolom sv. oca pape u basilici sv. Klementa odpjeval svetu mišu staroslovenskim jezikom a u zapadnem obredu; pa se nije zato Rim ni s mjesta gannu, niti je propao, nego se ja pače sv. otac papa Lav XIII. u duši i srcu svih Slavena novom poljedom, novom hvalom i novim uzhićenjem prodičio i proslavio.“ —*

Ali ste slišali zdaj, kako govori pred vsem svetom rimsko-katoliški škof Strossmayer o slovenski, staroslovenski liturgiji? — Sapienti sat. . . . A.

Pogled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Grof Thurn, pokojni deželni glavar kranjski, bil je pravičen Slovincem. Pridevek take pravičnosti pristaje redko kedaj plemenitašem, živčim na slovenski zemlji. Po pokojnem Thurnu prevzamejo na Kranjskem nasledstvo koroški Thurni; o teh pa že govoré, da bodo gospodovali in strahovali v zmislu Velikonemcev. Menda se Gorenjci ne zbojé tudi take gospóde.

Knezoškof Stepišnek je sijajno praznoval zlato mašo. Došlo je 128 duhovnikov in ogromno občinstva. Duhovščina mu je podarila zlat kelih itd.

Za deželnega poslanca na Koroškem namesto umrlega msgr. Andr. Einspielerja bi vsilili „pomirljivi“ in „liberalni“ Nemci kaj radi kakega svojega pristaša. Z zvijačami in lažmi hočejo vloviti v svoje mreže koroške Slovence. Poslednji pa, kakor se je nadejati, ostanejo trdni in izvolé g. Gregorja Einspielerja, župnika v Podkloštru in izdajatelja „Mira“ za svojega deželno-zborskega zastopnika.

Č. gosp. **Gregor Einspieler** se je sam izjavil, da prevzame čast dež. poslanca, ako mu izkažejo rojaki koroški Slovenci zaupanje. On jim kliče: „Kdor je izmed Vas veren kristijan, kdor je hvaležen sin slovenske matere, kdor je zvest podložnik našega cesarja, ne bo volil moža, katerega priporočuje nemško-liberalna stranka. Ne pozabite besed: „Kdor neče brata za brata, bo dobil tujca za gospodarja.“ Nadejati se je, da prodere srečno in častno g. Einspieler, potem ko je narodna stranka blizu povsod zmagala s svojimi volilnimi možmi.

G. Gašper Sušnik, c. kr. umirovljeni stotnik avditor, ustanovnik „Matice Slovenske“, izvrsten rodoljub, je umrl 29. julija t. l. pri Kranji. „Sl. N.“ piše o njem: Bil je veleblaga duša, kremenit značaj in izreden mož, kateremu je bilo njegovo pravno prepričanje „suprema lex“. Večen mu spomin!

Družbe sv. Cirila in Metoda redna III. velika skupščina je bila v Ptuji 29. jul. t. l. Več o njej prihodnjč.

O slovenskih razmerah in slovenskem jeziku je priredil v Pragi predavanja g. Jan. V. Lego za Praške Sokolce, ki se hočejo udeležiti 25letnice Ljublj. Sokola. Sokolci se jako udeležujejo teh predavanj.

Na poštah po Slovenskem je zaslediti tu pa tam vsaj nekaj formalne enakopravnosti: kak slovenski napis po zidih, tablah ali celó slovensko krajno ime poleg nemškega, ne vemo, ali tudi poleg italijanskega. Ali pečati s slovenskimi imeni zdijo se nekaterim poštnim uradnikom že preveč enakopravni; zato na njih pa kar naravnost uničujejo slovenska imena. Zato po pravici nasvetujejo, da naj se občinstvo in občinski zastopi brez odloga pritožujejo pri c. kr. trgovinskem ministerstvu. Jednako pa naj bi slovenski rodoljubi postopati tudi tam, kjer slovenskih pečatev še ni in bi morali biti.

Dolenčevega spomenika razkritje v Trstu, h kateremu so došla vsa tržaška društva, je razkrilo z nova, kako kulturo zastopajo slovanski nasprotniki ob Adriji. Predsednik delavskega podpornega društva g. Mandić se je spominjal zaslug Dolenčevih in opisal potem v spomenik sam med drugim s temi stavki: „To, kar bi se ne zgodilo nikjer na omikanem svetu, dá, celó ne med surovimi narodi, to se je zgodilo nam Slovanom v Trstu. To, kar je dovoljeno tu vsakemu tujcu, kristjanu in po-

ganu, to ni dovoljeno nam Slovanom, katoličanom in avstrijskim državljanom. Da govorim istinito, da ne pretiram, stopite bliže pred to belo ploščo, ki je bila namenjena nositi primeren napis našemu rodoljubu, ali plošča morala je ostati čista, kajti naši liberalni gospodarji napisa niso dovolili! Ta plošča ne sme pričati sv. tu, da počiva tukaj Slovan Zadušimo vsaj sedaj sveto jezo: „Vsaka sila do vremena, le Bog do vekomaj!“

Slovenske posojilnice, kakor poroča „Zadruga“, so imele l. 1887. skupnega denarnega prometa 5.705.382 gl. Mariborska posojilnica je imela prometa 830.786 gl., Celjska 692.362 gl., obrtniška v Ljubljani 483.044 gl., Metliška 396.798 gl., kmečka ljubljanska 360.430 gl., Ptujška 383.778 gl., Vrhnjska 280.448 gl. itd. Število zadrušnikov je bilo 13.369 gl., vplačanih zadružnih deležev pa 307.047 gl. Hranilne vloge so znašale 2.296.211 gl. Izposodilo se je 2.608.192 gl. Za posojila se zahteva navadno po 6%, plačuje pa obresti 5%. Posojilnice znatno napredujejo; posledica je, da si narod pomaga, in da je dražeb vedno manj.

„Zadruga“ kliče rodoljubom: „Ustanovljajte posojilnice, kjer jih še ni. Koristili bodele narodu po dvojnem potu. Kdor ima na razpolago gotovino, bode vedel, kje varno naložiti svoj denar. Pošteni in zaupanja vredni mož pa bode našel v sili pomoč pri domačem denarnem zavodu. Vsaka slovenska posojilnica je narodna trdnjava.“

b) Ostali slovanski svet.

Vladika Strossmayer je odposlal povodom sveto-vladimirske slavnosti v Kijev na ime rektorja cesarskega vseučilišča sv. Vladimira naslednji telegram:

„Čast mi je z največjo radostjo pridružiti se Vašemu današnjemu prazniku. Oporoka svetega Vladimira, sveta vera daje vstajenje in življenje, daje svetlobo in slavo velikemu ruskemu narodu. Bog blagoslovi ruski narod ter dodeli mu, da z živo vero in vzornim življenjem, z božjo pomočjo in krščanskim junaštvom, poleg vseh svojih drugih nalog, reši tudi ono veličansko svetovno-zgodovinsko zadačo, za katero ga je izvolil Bog. To je najiskrenejša želja mojega srca. Prosim, sporočite izraz mojih čustev ostalim bratom, katere pozdravljam bratski in blagoslovam očetovski.“

Strossmayer, vladika.

Haynald in Hrvatje. Nadškof Haynald se je neki proti tujezemskemu novinarju izrazil jako pikro o Hrvatih. On je hvalil vsako prekoračenje od madjarske strani ter rekel, da potlačenje Hrvatov je v korist Madjarom, da bi se Hrvatje ne mogli upreti Madjarom ob dani priliki. Vtis, ki ga je napravila takošna izjava na Hrvate, je pač lahko uganiti.

Dijaki med narod! Dijaško društvo „Bukovina“, o katerem je poročal tudi zadnji naš Črnovski dopis, je osnovalo poseben odbor, kateri skrbi, da dijaki potujejo o počitnicah po različnih krajih svoje ruske domovine. Oni se hočejo takó seznanjati z narodom, spoznavati njegovo življenje, nravi, običaje, meniti se z njim in ga takó obvarovati pred lažnjivimi proroki ter ob jednom same sebe krepčati in plemeniti z naravo ruske zemlje. Dijake pa vabijo tudi rodoljubi in narodna društva na razne kraje, kjer prirejajo godbene in deklamatorske zabave. O teh počitnicah obišče društvo „Букovina“ buko-

vinsko Podolje ter pride takó v razne vasi in trge, kjer dijakke, sprejmejo in pogosté z največim veseljem. Taki načrti, ki so se nekoliko izvrševali že tudi na Slovenskem, so po vsem posnemanja vredni od strani raznoterih slovanskih dijaških društev.

Joan Lomnickij, župnik v Gorucku, svečenik-jubilat, odlikovan za zasluge, je umrl 29. jul. t. l. v 81. l. starosti in 57. l. svečeništva. Ta dejatelj avstrijskih Rusov je delal častno in vestno vse svoje življenje na korist svojega ruskega naroda in ruske cerkve. Zapustil je več zneske v narodne namene. B. e. n!

„Srbsko - črnogorsko literarno in dobrodelno društvo“ v San Francisku (v Ameriki) šteje 150 členov. Ono je živahno, napravlja izlete s svojo zastavo, ne da bi ščuvali zaradi tega nad njim.

Državni jezik. Dr. Mattuš, državni poslanec, je govoril pred svojimi češkimi volilci o notranji in zunanji politiki. Izrazil se je, da je nemški jezik potreben kot obči posredovalni jezik. Vsled tega ga proslavljajo liberalni in uradni listi vseh stopinj kot državnika, in to tudi zunaj Avstrije. Češki, zlasti mladočeški listi ga pa napadajo. Ponavljamo, da, predno je možno govoriti o državnem jeziku, se mora izvršiti narodna enakopravnost v zmislu dejanske narodne avtonomije. Državni jezik je slovanskim narodnostim stavljen za zanjko, v katero utegnejo pasti celó poslanci takega znanja, s kakoršnim se drugače odlikuje dr. Mattuš. Pogajanje pred izvršbo narodne ravnopravnosti bi vedlo v pogubo slovanske narodnosti. Ni pozabiti, da liberalni Nemci zahtevajo nemščino kot državni jezik zaradi kulturnega pomena tega jezika. Kulturnemu nemškemu jeziku pa morajo nasproti postaviti avstrijski Slovani jednak obči kulturni slovanski jezik. Samo s takega stališča je pogajanje za državni jezik avstrijskim Slovanom možno, ker drugače bi trpeli oni in konečno tudi celokupna država sama. Liberalni Nemci pa bi radi prebrhvali slovanske zastopnike in voditelje, da bi se potem ne izvršila nikdar narodna ravnopravnost, in da bi Slovani nikdar ne dobili pravice, rabiti za svoje znanstvene in obče potrebe enakoveljavnega kulturnega slovanskega jezika.

Sicer pa češki voditelji gazijo vedno bolj v grmičje in trnje, iz katerega kmalu ne bodo vedeli, kakó bi se vrnili na — rešilno pot, rešilno zanje in za druge avstrijske Slovane. Na srečo, da se svarilni glasovi množé med Čehi samimi, in da je že lepa kopica čeških glasil, ki energično zavračajo polovičarje in za prejšnjimi načeli daleč zaostale oportuniste. Proti dr. Mattušu so se tudi zbrani volilci izrekli in proti Staročehom rekše, „da to, kar daje vlada češkemu narodu, ne stoji v nobeni razmeri k vsem tem žrtvam, katere stalno prinaša češka delegacija z zatajevanjem sebe same in koristij naroda, in katere vsled stalnega posvečevanja morejo provzročiti popolno obubežanje naroda. To vse je provzročilo nezadovoljnost našega naroda, na katero obračamo pozornost našega poslanca.“

Slovanska akademija znanostij. Blagotvoriteljna Obščestva v Odesi, Kijevu in Peterburgu so sklenila jednoglasno ustanoviti občeslovansko akademijo znanostij v spomin 900letja krščenja Rusije. Akademija se ustanovi v Kijevu, in Obščestva jo bodo vzdrževala s svojimi silami. Pravila so že predložili ministru prosvetnega, Delianovu, kateri je že predložil carju v potrjenje. Po teh pravilih bo cilj akademiji, podpirati slovanski duh, slovansko kulturno jednoto. Stala bo poleg Kijevskega vseučilišča sv. Vladimira in se bo imenovala: „Slovanska

znanostna akademija sv. Vladimira“. Njeni členi utegnejo postati ruski in slovanski učenjaki, katerih dela bi izdajala akademija. Drugo glej v dotičnem članku.

900letni jubilej krščenja Rusije so neuradno sicer, pa vendar povsod praznovali avstrijski Rusi v Galiciji.

Grof Ignatiev, ki je predsedoval odboru Kijevske slavnosti, je bil dovolil, da se je pogovarjal z njim tudi poročevalec madjarskih listov „Nemzet“ in „Pesti“. Poročevalec pravi, da se je Ignatiev izrazil o Madjarih jako laskavo kot o vrlem, viteškem, pogumnem in plemenitem narodu. On da tudi ne vé, zakaj da na Ogerskem še vedno straši misel maščevanja, da je bilo posredovanje Rusije napačno, velika napaka itd. Poročevalec je rekel, da „panslavizma“ niso iznašli sicer Madjari, da pa razumejo oni v njem vse panslavistiško stremljenje, in da se proti temu oni varujejo s pasivnim čustvom. Ignatiev se je izrazil, da najhujše se izražajo v pisavi proti Rusiji madjarski Židje; potem je nadaljeval: „No, no, kaka pa so tista panslavistiška stremjenja? In zakaj se je treba braniti proti njim? Mi Rusi nočemo z vojsko pridobivati, mi nočemo vojskovati se za Slovane, mi nočemo delovati z bajonetami, ampak z orožjem kulture; od naše strani more madjarski narod živeti v miru; mi ne potrebujemo tujcev, nas je tudi takó zadostno število. Česa se torej bojite od nas? Ali pa vam morda škoduje, ako stopijo slovanske narodnosti v kulturno jednoto, če tudi so podaniki tuje države?“

Iz te poslednje izjave je razvidno, da tudi Rusi sprejemljejo kulturni program, ki je jedino rešilen in možen zlasti nasproti avstrijskim Slovanom. V takem zmislu se izražajo sedaj najvplivniši ruski listi in slavni učenjaki, veččaki tudi na občem politiskem poprišču.

Madjarskim šovinistom ne dá sicer miru tudi kulturno delo slovanskih narodnostij, in grof Ignatiev jo je dobro zadel, izrekši, da Madjare ščuvalo Židje najbolj proti Slovanom. Madjarom ni dala pokoja Kijevska slavnost; poslali so torej lastnega poročevalca v Kijev, da bi jim po lastnem preverjenji naznanil, kakó se godi. Potolžil jim je vest, sosebno židovskemu „Pester Lloyd“, ki bi rad kar možno zmanjšal pomen slavnosti. Izpolniviš naloge opisa, češ, da ni bilo nič, lotili so se zopet po stari navadi — druge zadače, češ, da se je vendar govorilo tudi demonstrativno panslavistiški. Tako je tudi madjarski poročevalec zasukal jo, kakor da bi bil grof Ignatiev sam, kdo vé kakó sovražno govoril tudi proti Avstro-Ogerski. No, brez strašila „panslavizma“ ne more dovršiti madjarska publicistika nobene vesti!

Kijevska slavnost, kakor svedočijo nepristranski udeležniki slavnih dnij, je bila velikanska, prekrasna, vzvišena, veličastvena. Stotisočja ruskega naroda so se udeležila slavnosti in slavnosti, in gostje so došli doslovno resnično iz vseh delov sveta; zastopniki so bili iz Azije, Afrike, Amerike, kakor Evrope. Iz slovanskih zemelj so bili kljub politiskim neugodnim razmeram vendar odlični zastopniki navzoči. Na stotine telegrafskih pozdravov je došlo; med temi se sveti tudi pozdrav vladike Strossmayerja. Značaj vse slavnosti je bil strogo verski, kulturnega pomena.

Da bi se neruski Slovani zavedali bolje, kaj je njih dolžnost, kaj jim je dovoljeno, kaj ne, odposlali bi bili še večje število svojih zastopnikov k preimenitni slavnosti. Toda oni so se zbalí umetnih, dasi navadnih strašil slovanskih nasprotnikov in sovražnikov. Nasprotniki so strašili in se bali; nekaj so dosegli, vsega pa

ne: kajti slavnost je bila kljubu njih nakanam slavljenega spomina dostojna, vzvišena in velika. Vendar pa skušajo isti nasprotniki tolažiti se s tem, češ, da zapadne Slované so ugnali in odgnali od Kijeva, in da Kijevska slavnost sama po sebi se je vršila v majhnem obsegu, v ne pomenljivih okvirih in gledé na posledice brez vsake znatnosti. Najprej hujskajo, potem se rogajo, in roganje velja slovanskim strahopetcem. Sicer takih ljudij tisočero ponovljena skušnja, posneta iz nasprotniške taktike, nikakor ne pouči; zadovoljni pa bodo zavedni Slovani, da kljubu tej taktiki, kljubu slovanskim bojazljivcem bo imela slavnost Kijevska lepe posledice v kulturnem, slovansko kulturnem pogledu. Poleg tega, da oživi občeslovanska akademija nauk, utegne slediti tudi občeslovansko šolsko društvo in se izvrši še kak prevažen sklep. Nazori o nadaljnjem skupnem kulturnem delovanju se čistijo, in ta moralna zmaga bo na korist zapadnim Slovanom, ki se začnejo otesati kulture, ki jih je v tisočletji topila, oziroma potopila v svojih blagostih.

Kijevska slavnost in pa še kaj. Da bodo slovanski zakleti sovražniki skušali kaj iztakniti na Kijevski slavnosti, to se je vedelo naprej in sešebno iz jako očitnega strahu. Da bodo podajali pa razun Poljakov tudi še drugi Slovani istim sovražnikom orožje v roke, tega vendar bi ne bili pričakovali. „N. F. P.“ je takoj porabila izjavo katoliškega češkega lista „Čech“, ki se je, rekli bi, jako neumestno, nedostojno, nekatoliški izrazil o svetovladimirski slavnosti. V Kijevu je zadela kaplja generala Drentelna ravno ob slavnosti na trgu. „Čech“ je toliko predrzen, da vtika svojo sodbo sodbi Božje previdnosti, češ, da ga je ta poklicala s sveta, kot pravoslavnega triumfatorja, ki je pripravil nekoliko Čehov na parado v Kijev. List pravi dalje, da so Rusi spreobračali s knuto k pravoslavju itd. itd. Vse to ponatiskuje z največjo slastjo prvi židovski list na Avstrijskem. Veseli se tudi, češ, da vladika Strossmayer ni pozdravil slaviteljev. „Čech“ sodi, kakor slepec o barvah, ali pa se je naučil toliko protestantske teologije, da ne pozna zgodovinske resnice. Taki zagrizenci, živeči ob slovanskem kruhu na slovanski zemlji, škodujejo največ katoličanstvu, poleg tega da izpodkopujejo tla lastnim bratom slovanskim. „Čech“ naj si ogleda strup, ki ga je izbruhnila prva avstrijska dunajska židinja v uvodnem članku od 7. t. m., pa bo videl, kam vede slepi fanatizem. „N. F. P.“ se ve da, tudi vladiko Strossmayerja ne pusti pri miru, in post festum kopicí laž za lažjo, da bi slepila še na dalje više kroge, da bi se Slovani ne smeli razvijati v zmislu slovanske kulture. „N. F. P.“ ima v isti številki od 7. avgusta t. l. izjavo Iglavškega župana, došedšega s tovariši na dunajsko jubilejsko obrtno razstavo. Ta župan, je izustil, kar ponavljajo Nemci vsak dan, tudi te besede: „Nemški Iglavski meščani dokazujejo s svojim dohodom na Dunaj, da morejo varovati svojo svojstvenost kljubu češki veliki povodnji, ki drvi od vseh strani. Komu pa se zahvalimo, da nas do danes ni še popustil pogum? Zavesti o skupnosti vseh Nemcev v Avstriji (viharno pritrdjevanje), čustvu, da smo tudi mi del velikega nemškega naroda, in preverjenju, da v boji ne stojimo sami (ponovljena pohvala) . . .“

Slovani avstrijski odobravajo zavest avstrijskih Nemcev o skupnosti z velikim nemškim narodom, ker je možno biti Nemcem in dobrim Avstrijcem. A kar je Nemcem prav, mora biti dovoljeno tudi Slovanom iste države. Tudi avstrijski Slovani so del velikega slovan-

skega skupnega naroda, in tudi oni niso še obupali v narodnem boji proti Nemcem, Madjarom, Italijanom itd. Samó da avstrijski Slovani morajo še le doseči one dele skupne kulture, katero so jim odvzeli Nemci in drugi, in katero so jim s svojim kulturnim vplivanjem zmanjšali ali uničili. A avstrijski liberalni Nemci pozabljajo, da imajo avstrijski Slovani iste potrebe in iste ustavne pravice, isti državni zaščit, kakor vsi drugi avstrijski narodi. „N. F. P.“ ima nasproti istim kulturnim težnjam Slovanov na 1. strani najhujši strup, v tem ko ima na 5. strani iste št. najslajši med za nemške težnje. Ali avstrijski Slovani, kateri so bili stoletja doslej zvesti Avstrijci, si ne dajo s takimi zvijačami odvzeti orožja, ki je varuje avstrijska ustava jednako za vse narode, in dokler se dajo zagovarjati liberalni Nemci z orožjem židovskih glasil, bodo Slovani toliko bolj zahtevali izvršenje narodne enakopravnosti, predno se začnejo pogajati za kak državni jezik. Dr. Mattuš se po takih glasih tudi ové, kedaj bo bila ura za tako pogajanje.

Iz vsega tega pa je zopet razvidno, da Slovanom ni čisto nič ozirati se na mišljenje in strašenje avstrijskih, raznorodnih liberalcev; avstrijskim Slovanom je brezozirno braniti se s podeljeno ustavo. Kajti čim pohlevniši so, toliko hujše pometajo ž njimi po židovsko-liberalnih glasilih. Slovenski pregovor pravi: „Kdor je predober, je . . . podoben.“ Ta izrek se je obistinil v vsem ustavnem boji gledé na slovanske narodnosti v Avstriji.

Odkriti freski (slike na steni). V glavni cerkvi Kijeva-Mihajlovskega samostana, ki ga je nekdanj sezidal knez Svetopolk Mihajl Zaslavič, je odkril profesor Prachov pod štukaturo freske, izvršene v početku 12. stoletja. Pod vodstvom Prachova se je delalo nepretrženo, da so se freski odkrili v celoti do 27. julija ali slavnosti pokristijanjenja Rusije po knezu Vladimiru.

Slavjansko Blagotvorniteljno Obščestvo v Peterburgu je imelo v dan sv. Vladimirja zvečer slavnostno sejo. Po drugih govorih je bil povabljen tudi dr. Živny govoriti, in ta je razpravil in utemeljil kulturni program avstrijskih Slovanov. Govor je bil sprejet z živahnim odobravanjem. Ne nemški, ne madjarski liberalci, ki so poročali o bistvu govora celó telegrafski, niso mogli najti stavka, nad katerim bi se mogli spodtikati, ali s pomočjo katerega bi mogli sumničati kaj. Več o tem prihodnjič.

„Извѣстія“ (Izvestija) Sl. Bl. Obšč. v Peterburgu donajajo v skupnem 4. in 5. zvezku kaj odločne, pa popolnoma osnovane lekcije manjšim slovanskim narodnostim. Dal je te lekcije v obširnem spisu profesor Lamanskij zlasti Čehom kot takim, ki zaslepljeno sanjajo o svojem državno-zgodovinskem pravu. Lamanskij opominja h kulturnemu delu na podstavi slovanskega kulturnega programa, ker drugače ostanejo zapadni Slovani, jednako Poljakom, v najugodnišem slučaju — Nemci s češkim, slovenskim jezikom in enakimi zunanji lupinami, slabo skrivajočimi tuj duh, značaj nemške kulture, nemške narodnosti.

Angleška cerkev in pravoslavje. Ob Kijevskih slavnostih, in sicer v čas duhovne akademije, je bila prečitana tudi pozdravljavna adresa od primasa angleške cerkve, nadškofa Kentsberškega. V tej adresi se govori o neobходимosti zveze obeh cerkvá, angleške in pravoslavne, zaradi česar se vrše že pogajanja. To adreso je prinesel v Kijev sovetnik angleškega poslanstva v Peterburgu. — K temu dodamo, da so se imenitni bogoslovci

od ruske strani že pred desetletji pogovarjali ustno, pisмено in s tiskom z angleškimi učenjaki, in celó velikimi duhovniki, pa tudi katoliške cerkve. Ruskega Homjakova pozna in občuduje zaradi bistrosti v razlaganju krščanstva ves učenj krščanski svet. On sosebnost je vzbudil pozornost na pravoslavje zlasti tudi od strani Angležev. Od tod zlasti je umeti zanimanje angleške cerkve tudi za sveto-vladimirsko slavnost. Pk.

KNJIŽEVNOST.

Cesar Franc Jožef I 1848—1888. Na spomin štiri-desetletnega vladanja Njega Veličanstva. Sestavil Ivan Tomšič, učitelj na c. kr. vladnici v Ljubljani. (Z 9 podobami.) Na Dunaji. 1888. Natisnil in založil Karl Rauch. 8., 16 strani. Kakor poročajo, je pisana knjižica v lahko umevnem slovenskem jeziku in je namenjena slovenski mladini. 10 iztisov velja 1 gld.

Cerkvene pesmi, nabrane med slovenskim narodom, III. zvezek. Izdalo Cecilijansko društvo za Goriško. Harmonizoval je 20 tu zbranih pesmij g. D. Fajgelj.

Plohel dr. Gregor Jožef, imeniten humanist ali do-brotnik slovenski, njegova domačija in njegov rod v Jvanjkoveh. Spisala Jakob Meško, župnik pri sv. Lovrenci v Slovenskih goricah, in dr. Fr. Simonič, skriptor c. kr. vseučiliške knjižnice v Beči. Z 8 slikami in 2 rodoslovnica. V Beči tiskali Rudolf Brezowsky in sinovi, založil dr. Fr. Simonič. 1888. 8., 154. Dobiva se pri dr. Fr. Simoniči v Beči po 1 gld. 25 kr.

Stapleton. Neznane prelagatelja evangelija prelo-žena po Stapletonu v XVII. veku. Razprave II. del, spisal in priobčil prof. Ant. Raič v letošnjem programu Ljublj. c. kr. velike realke.

Na Razvalinah „Mengeškega gradu“, spis z mno-gimi zgodovinskimi podatki priobčil g. A. Koblar v po-ročilu trirazredne osnovne šole v Mengši.

Podstatu ústavnosti a pravidla sněmovení v Ra-kovsku. Spisal Frant. Srbený, založil češki knjigar Emil Šolc v Telči. Cena 40 kr. To knjižico, katera poučuje narod o ustavnih pravicah, jako kupujejo razna češka društva.

Historya literatury polskiej na tle dziejów narodu. Čalošć v 12 zeszytach vs. 7 kop. 20. Wyszło 8 zeszytów. Spisal M. Czubiecki. Knjigarna Polsk. Br. Rymowicz w Petersburgu, Kazánska 26.

Filozofija historyi narodu polskiego. Zeszytów 16 po 60 k. Wyszło 5 zeszytów.

„Izslédovanie vlijanja turškega jezika na jezike: slovanske, rumunski in grški.“ Pod tem naslovom je iz-ročil dr. Franc Miklosich znamenito delo Dunajski akademiji znanostij. Akademija, priznava važnost tudi tega dela slovenskega rojaka, je izdá na svoje stroške.

Vybrané spisy Karla Havlíčka Borovského. Trije deli. Uredil Karel Tůma, izdal Kutnogorski knjigar Karol Šolc.

Sebrané básně a vlastní životopis Jana Havelky. Iz-danje posmrtno, izdal Vítězslav Houdek v založbi knji-garja Edv. Hölzla v Olomucu 1888. Cena 1 gld. Zaslužni

kritički polumesečnik „Čas“ pravi gledé na to: Cena teto publikace nespočívá na básnickém oddíle, ač vrše Havelkovy projevy neličenou lásku k vlasti a Slovan-stvu, vřelý cit pro přírodu i nadšení pro školu, pokrok, přátely a p., nýbrž na pěkné avtobiografii horlivého, spi-sovatele, organisátora a dobrého učitele i přítele mladeži.

Всёобщий славянский языкъ. Сравненъ съ Фран-цузскимъ. (Vseobči slovanski jezik, primerjan s francoskim). Сопилъ Н. А. Богоровъ по Ф. Миллошича: Ф. Ражига; Н. Макарова; К. Рейфа; П. Петровича; и Филиповича; К. Фастера; П. Шмидта и В. Шаркова. Дѣль первый. (I. del.) Delo je izšlo v Sredcu (v Bolgariji) pri V. Prošekovu. Dobiva se tudi pri uredništvu „Parlamentsärja“ Dunaji, zvezek po 50 kr. Bogorov je zbral v tem slo-varji besede, ki so vsem narečjem slovanskim skupne, ter jim prilaga povsod francoski prevod. S tem delom dokazuje on dejanski, da slovanska narečja z vsemi ust-nimi in pismenimi razlikami, nastalimi po raznoterih zgodovinskih, geografskih in kulturnih vplivih, imajo vendar bogato podstavo in skupen nastroj zares jednega, jednotnega jezika; ob enem želi avtor pospeševati moč in notranjo krepost glavnega jezika, katerega se je Slo-vanom prijeti v namen skupnega literarnega delovanja v zmyslu svetovne književnosti.

Галиско-русская Библиография XIX. столетия (1801—1886). Gališko-ruska Bibliografija XIX. stoletja. Sestavil Iv. E. Levickij. Izšel zdaj VI. zvezek in obseza književnost, priobčeno do konca l. 1860. Cena zvezku je 1 gld. in se dobiva pri pisatelji v Levovu ul. gor-deckaja št. 14, kakor tudi v knjigarni Stavropigijškega Instituta v Levovu.

Исторія Россіи. (Historija Rusije). Spisal S. Solov-ev. Zvezek II. Moskva 1888.

O srbskem jeziku. Ivan Živanović. 261 str. Cena 1 gld.

Избранныя сочиненія Пушкина для народнаго чтенія. (Odbrana dela Puškina za narodno berilo.) Izdanje Str. Komiteta gramotnosti. S. Peterburg. 1888. C. 35 kop.

Катковъ и его время (Katkov in njegova doba). Spisal Nevédenskij S. S. Peterbg. Cena 3 rub.

Naročba na časnike. (Dalje.) „Ogjek“, Belgrad, pol leta 6 gld.; „Русское Дѣло“, Moskva, pol leta 4 rub.; „Извѣстія“ Slov. Blagotv. Obščestva, Peterburg, celo leto 3 rub.; „Kraj“, (poljski tednik), Peterburg, pol leta 8 gld.; „Босанска Вила“, Sarajevo, pol leta 2 gld.; „Slovenské Pohľady“, (ilust. list), Turč. Sv. Martin, pol leta 2 gld. 50 kr.; „Vienac“, (ilust. list), Zagreb, pol leta 3 gld. 50 kr.; „Dom i Sviet“, (ilust. list), Zagreb, pol leta 3 gld.; „Lužica“, Budušinj (Bautzen), celo leto 2 gld.; „Zlata Praha“, (ilust. list), Praga, pol leta 4 gld. 75 kr.; „Čas“, Praga, pol leta 2 gld.; „Podřipan“, Roudnice, (Moravsko), pol leta 3 gld.; „Naša Sloga“, Trst, pol leta 2 gld. 50 kr.; „Slovanski Narod“, Ljubljana pol leta 8 gld.; „Edinost“, Trst, pol leta 3 gld.; „Soča“, Gorica, pol leta 2 gld. 20 kr.; „Ljubljanski Zvon“, Ljubljana, pol leta 2 gld. 30 kr.; „Ruch“, (ilustr. list), Praga, pol leta, 3 gld.; „Mir“, Čelovec, celo leto 1 gld.; „Po-potnik“, Maribor, pol leta 1 gld. 50 kr.

„SLOVANSKI SVET“ izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 75 kr. Za ljubljanske naročnike in za dijake stane celoletno 2 gld. 80 kr. pololetno 1 gld. 40 kr. in četrtletno 70 kr. — Posamične številke se prodajajo po 20 kr. — Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo upravnistvu „Narodne Tiskarne“ dopisi uredništvu tudi v „Narodno Tiskarno“ v Ljubljani. Izdajatelj biva v Gorici, ulica Parcar 18.